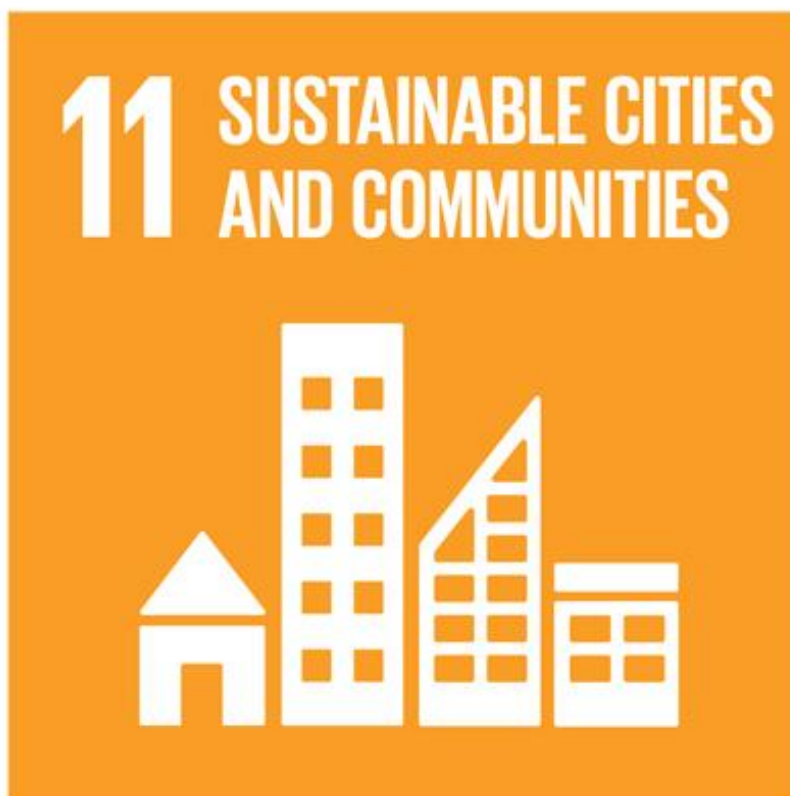

RAPPORT

NASJONAL RAPPORTERING PÅ BÆREKRAFT FOR KULTURMINNER

Rapportering på indikator 11.4.1

HERITAGE: DRIVER & ENABLER OF SUSTAINABILITY

Forord

På oppdrag fra Riksantikvaren har Menon Economics tolket, konkretisert og foreslått en norsk målemetode for bærekraftsindikator 11.4.1.

Prosjektansvarlig har vært Caroline Wang Gierløff, med Ellen Balke Hveem som operativ prosjektleder. Maja Olderskog Albertsen og Maria Elise Rød har vært prosjektmedarbeidere og Simen Pedersen har vært kvalitetssikrer.

Menon Economics er et forskningsbasert analyse- og rådgivningsselskap i skjæringspunktet mellom foretaksøkonomi, samfunnsøkonomi og næringspolitikk. Vi tilbyr analyse- og rådgivningstjenester til bedrifter, organisasjoner, kommuner, fylker og departementer. Vårt hovedfokus ligger på empiriske analyser av økonomisk politikk, og våre medarbeidere har økonomisk kompetanse på et høyt vitenskapelig nivå.

Vi takker Riksantikvaren for et spennende oppdrag og et godt samarbeid underveis. Vi takker også alle bidragsytere for gode innspill underveis i prosessen. Spesielt vil vi takke de som har deltatt i workshop om indikatoren. Forfatterne står ansvarlig for alt innhold i rapporten.

Oktober 2020

Ellen Balke Hveem
Operativ prosjektleder

Caroline Wang Gierløff
Prosjektansvarlig

Innhold

SAMMENDRAG	3
Bakgrunn for oppdraget	3
Indikatorens definisjoner	3
Ulike aktører har ansvar for ulike deler av indikatoren	4
Forslag til Riksantikvarens rapportering på indikatoren	5
1. INNLEDNING OG BAKGRUNN	7
1.1. Bakgrunn	7
1.2. Bærekraftig utvikling og indikator 11.4.1	8
1.3. Indikator 11.4.1 som mål på bærekraft i en norsk kontekst	9
2. TOLKNING OG KONKRETISERING AV INDIKATOREN	11
2.1. Spørreskjema for innsamling av indikator 11.4.1	11
2.2. UNESCOs føringer oversatt til norske forhold	12
2.2.1. Alternativene ISIC og COFOG	12
2.3. Andre lands rapportering på indikatoren	14
2.3.1. UNESCOs tidligere landundersøkelser om indikator 11.4.1.	15
2.3.2. Utvalgte lands rapportering i dag	15
2.3.3. Andre lands datakilder	17
3. FORSLAG TIL MÅLING AV INDIKATOREN	19
3.1. Ruralt og urbant nivå i FNs spørreskjema for rapportering	20
3.2. Vurdering av eksisterende og mulige datakilder for Riksantikvarens ansvarsområder	21
3.2.1. Måling basert på postene til Riksantikvaren i statsbudsjettet	22
3.2.2. Måling basert på ulike kilder for tilskudd og overføringer til kulturminner og kulturmiljø	22
3.2.3. Potensielle utfordringer ved rapportering på indikatoren	28
4. REFERANSER	29
VEDLEGG	31
Vedlegg 1: UNESCOs definisjoner av indikatoren (på engelsk)	31
Vedlegg 2: Workshop og deltakere	34

Sammendrag

Bakgrunn for oppdraget

Bærekraft omtales i mange ulike sammenhenger, med ulik kontekst, og ulik agenda. Begrepet handler, som definert av Brundtlandkommisjonen i *Vår felles framtid* i 1987, om en *utvikling som imøtekommer dagens behov uten å ødelegge mulighetene for at kommende generasjoner skal få dekket sine behov*. I dette ligger mange føringer, men i kjernen ligger det at vi må oppføre oss på en slik måte at vi ikke ødelegger fremtidige generasjoners muligheter til å få dekket sine behov innen miljømessige, sosiale og økonomiske forhold. I tillegg ligger nå også global solidaritet i at en aktørs aktivitet ikke skal forringe mulighetene til andre som lever i dag i begrepet.

I seg selv gir ikke dette målbare handlingsalternativer, men arbeidet er blitt videreført i flere fora, og i 2015 ratifiserte 193 stater FNs bærekraftsmål. Disse målene spesifiserer 17 mål på bærekraft som alle omhandler ulike temaer, med tilhørende 169 delmål og 231 indikatorer for å måle fremgang. Disse indikatorene skal bidra til å gjøre bærekraftig virksomhet og utvikling mindre abstrakt og mer operasjoniserbart. Dette prosjektet handler om én av disse 231 indikatorene, indikator 11.4.1.

Indikatoren defineres som:

Total per capita expenditure on the preservation, protection and conservation of all cultural and natural heritage, by source of funding (public, private), type of heritage (cultural, natural) and level of government (national, regional, and local/municipal).

Den er ment å måle fremgang på bærekraftsmål 11, *Bærekraftige byer og lokalsamfunn*, og delmålet 11.4, *Styrke innsatsen for å verne og sikre verdens kultur- og naturarv*.

I dette oppdraget spesifiserer vi følgende for de delene av indikatoren som faller innenfor Riksantikvarens ansvarsområde:

- En konkretisering og tolkning av indikatoren
- En vurdering av hvor enkelt det er å operasjonisere indikatoren i Norge, samt indikatorens egnethet for å vurdere måloppnåelse i en norsk kontekst
- En kartlegging av hvor det finnes eventuelle datasett, og hvor tilgjengelige disse er
- En vurdering av kvalitet, relevans og presisjon for å svare ut indikatoren i de tilgjengelige og relevante dataene, og om datasettene også rapporteres i andre sammenhenger.
- En vurdering av alternative datakilder for å måle indikatorene og eventuelle behov for å endre eksisterende datasett eller å ta frem nye datasett.
- En vurdering av hvordan kulturminneforvaltningen i utvalgte andre europeiske land har løst denne rapporteringen.

Indikatorens definisjoner

De ulike delene av indikatoren er definert av UNESCO. I indikatoren skal det rapporteres alle utgifter relatert til konservering, bevaring og beskyttelse av kultur- og naturarv, både fra offentlig og privat sektor. Følgende variabler hentes inn, som så til slutt summeres til et samlet tall:

- **Sektorer:** Offentlig og privat
- **Type arv:** Kultur og natur
- **Styringsnivå:** Nasjonalt, regionalt og lokalt
- **Lokasjon:** Urbant og ruralt

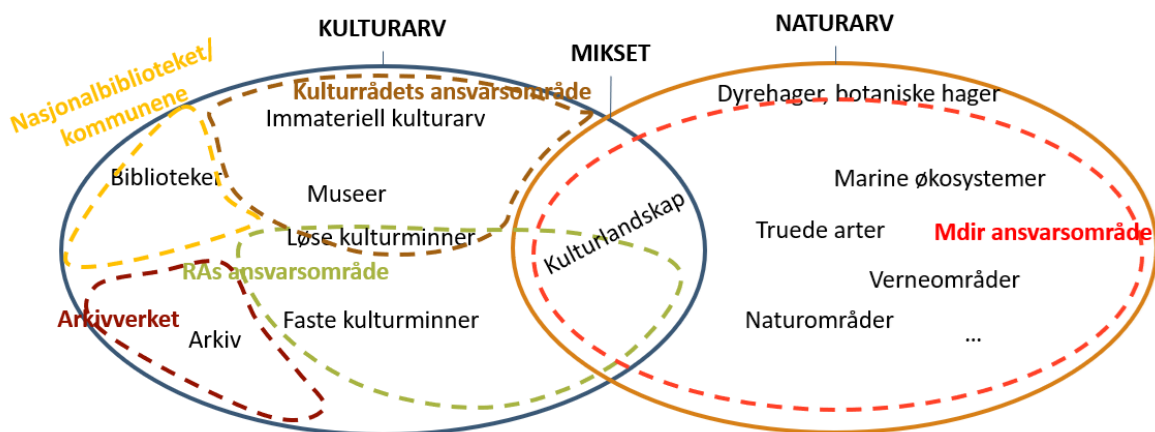
Det er også gitt omfattende definisjoner av innholdet i indikatoren. Viktig å merke seg her, er at det som måles i indikatoren er *input* til bevaring av kultur- og naturarv. Premisset for indikatoren blir altså at mer midler fører til mer eller bedre bevaring, noe som igjen fører til bedre bærekraft. Denne indikatoren inneholder altså ikke noe *resultat*mål på bærekraft, eller noe mål som deler inn kulturarv i påvirkning på miljømessig, økonomisk eller sosial bærekraft. Dersom man ønsker måling blant noen av disse øvrige parameterne må også andre indikatorer opprettes. Det er også viktig å merke seg at bærekraftsindikatorerne utviklet av FN må ses i sammenheng, og at flere av målene, delmålene og indikatorene må ses i sammenheng for å få et godt bilde på situasjonen.

Ulike aktører har ansvar for ulike deler av indikatoren

Det vil være helt nødvendig å tydelig definere ansvarsområdene for de ulike delene av rapporteringen på indikatoren. Det er viktig for å sørge for at rapporteringen er uttømmende og ikke-overlappende. Riksantikvaren foreslås å ha ansvar for å rapportere på indikator 11.4.1 for midler brukt til faste kulturminner og kulturmiljø, samt kulturlandskap og løse kulturminner som det bevilges tilskudd til fra Riksantikvarens budsjetter og som kan finnes igjen i Riksantikvarens regnskaper.

I figur A under er indikatorens innhold delt inn i ulike former for kultur- og naturarv, med ulike aktørers ansvarsområder. Her illustreres det at indikatoren medfører en sammensatt ansvarsfordeling av oppgaver, og at grensene mellom noen av virksomhetene til dels overlapper. Figuren er grovt inndelt, og det er viktig å merke seg at for eksempel faste og løse kulturminner også inneholder kunnskap om bevaring av disse.

Figur A: Bærekraftsindikatorens innhold og de ulike aktørers ansvarsområder. Størrelsesforholdet mellom aktørene gjenspeiler ikke deres faktiske størrelsesforhold, men er kun ment for å illustrere de ulike ansvarsområdene.

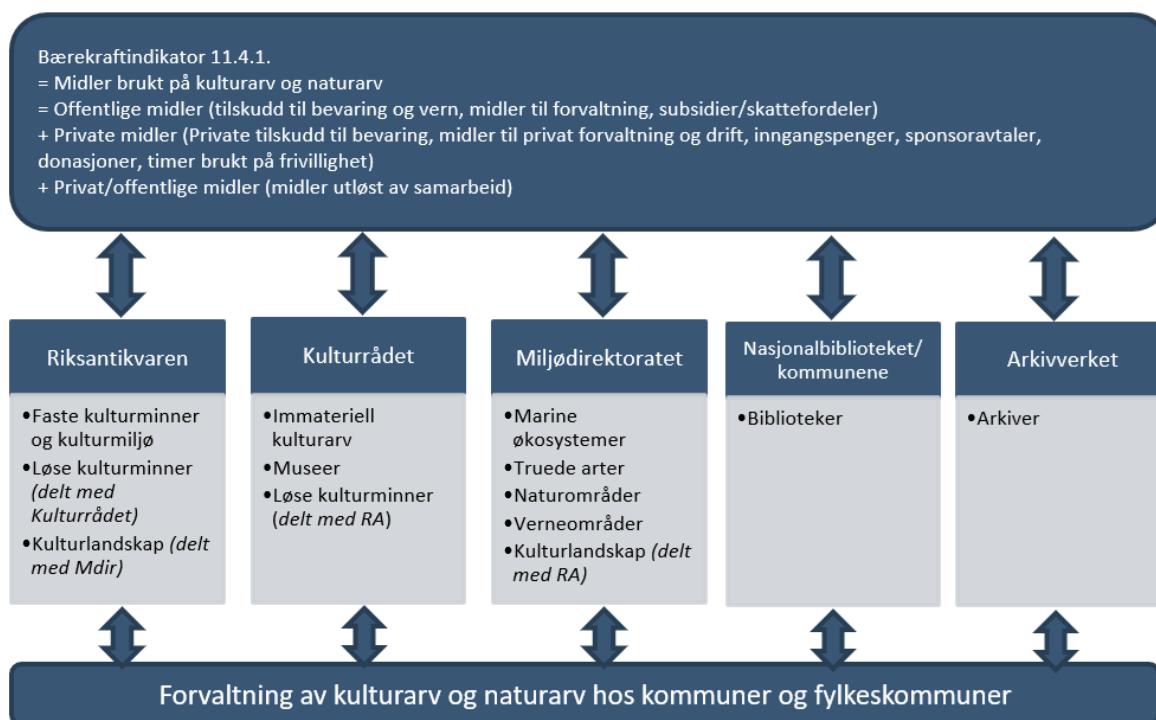

Vi anbefaler videre at indikator 11.4.1 tilsvarer *Midler brukt på kulturarv og naturarv*. Dette inkluderer

- **Offentlige midler** (tilskudd til bevaring og vern, midler til forvaltning, subsidier/skattefordeler)
- **Private midler** (Private tilskudd til bevaring, midler til privat forvaltning og drift, inngangspenger, sponsoravtaler, donasjoner og timer brukt på frivillighet)
- **Privat/offentlige midler** (midler utløst av samarbeid)

Vi anbefaler at det rapporteres på disse for alle de ulike områdene som indikatoren dekker og at det rapporteres på de ulike forvaltningsnivåene slik figur B nedenfor viser.

Figur B: Bærekraftsindikatorenns innhold, samt rapporteringsansvar.

Forslag til Riksantikvarens rapportering på indikatoren

Aktørene må samsnakke for å løse opp i overlappet i ansvar. Vi foreslår likevel at Riksantikvaren har ansvar for delene av indikatoren som faller inn i datakildene presentert i tabell A på neste side. I denne tabellen har vi sammenfattet de relevante kildene til rapporteringen på indikatoren for det som inngår i Riksantikvarens ansvarsområde for indikator 11.4.1, og hvordan dataen må behandles for at de skal fungere sammen.

Tabell A: Sammenstilling av relevante datakilder

	Nivå	Datakilde	Innhentes fra	Behov for bearbeiding
Offentlige midler	Statlig nivå	Riksantikvarens tilskuddsstatistikk	Riksantikvaren må gjøre et arbeid for å sammenfatte informasjon om tilskuddsmottakere på tvers av sine ordninger, sortert på private aktører, sametinget, og kommune og fylkeskommune	Før dataen kan kombineres med annen statistikk må tilskudd til Sametinget sorters ut
	Statlig nivå	Riksantikvarens driftsutgifter	Riksantikvarens årsrapport	Ingen
	Statlig nivå	Tilskuddsstatistikk og driftsutgifter til kulturminnefondet	Kulturminnefondets årsrapport	Ingen
	Statlig nivå	Sametingets utgifter i forbindelse med kulturminneforvaltning og bygningsvern	Sametingets årsrapport	Ingen
	Regionalt nivå	Fylkeskommunenes netto driftsutgifter i forbindelse med kulturminneforvaltning	SSB tabell 12368 funksjon 750 «kulturminneforvaltning» art AGD2 netto driftsutgifter på funksjonen	Ingen
	Lokalt nivå	Kommunenes netto driftsutgifter i forbindelse med kulturminneforvaltning	SSB tabell 12367 funksjon 365 «kulturminneforvaltning» art AGD2 netto driftsutgifter på funksjonen	Ingen
Private midler	Private midler	Private midler som utløses av tilskuddsordninger	Tilskuddsordningenes regelverk	Ulike tilskuddsordninger har ulike regelverk for hvor stor andel av prosjektkostnaden som dekkes. Kravet til egenandel kan gi en indikasjon på private midler benyttet til kulturarv
	Private midler	Organisasjoner og stiftelser som gir midler til kulturarv. Kulturminnefondet har identifisert elleve slike initiativer	Et utvalg av de elleve initiativene rapporterer på bruken av midler til kulturminneforvaltningen i sine årsrapporter, herunder Norges Vel, Sparebankstiftelsen, Stiftelsen UNI. Eckbos legat publiserer oversikter over tilskuddsmottakere og tildelt beløp på sine hjemmesider	Målefeil kan forekomme ettersom noen aktører rapporterer totalbeløp på flere ulike ordninger i sine rapporter. Dobbelte tellinger kan forekomme fordi noen organisasjoner mottar tilskudd av andre organisasjoner i samme gruppe. Direktehenvendelser til organisasjonene med forespørsel om tilskuddsstatistikken kan være hensiktsmessige i stedet for innsamling av statistikk fra årsrapporter
	Private midler	Fylkeskommunenes og kommunenes inntekter fra private i KOSTRA	SSB tabell 12367 og 12368 funksjon 365 og 750 «kulturminneforvaltning» art a600, agd34, ad770, a890	Ingen

1. Innledning og bakgrunn

I det følgende vil vi gå igjennom bakgrunnen for dette oppdraget, og hvorfor indikator 11.4.1 nå er blitt aktuell. Vi vil også se på hvordan indikator 11.4.1 faller inn det bredere arbeidet med bærekraft på kulturarvfeltet, både nasjonalt og internasjonalt.

Oppfølging av bærekraftsmålene er integrert i regjeringens ordinære politiske arbeid. For hvert av de 17 bærekraftsmålene er det et departement som er ansvarlig for koordinering av oppfølgingen. Departementene rapporterer om oppfølgingen av målene de har ansvar for i sine budsjett dokumenter. Ansvar for rapportering for noen av indikatorene delegeres videre, og Riksantikvaren har et særlig ansvar for å rapportere på mål 11.4 *Syrke innsatsen for å verne om og sikre verdens kultur- og naturarv*. Indikator 11.4.1 er utarbeidet av FN og UNESCO for å måle fremgang innen dette delmålet. Indikatoren defineres som:

Total per capita expenditure on the preservation, protection and conservation of all cultural and natural heritage, by source of funding (public, private), type of heritage (cultural, natural) and level of government (national, regional, and local/municipal).

Per i dag rapporteres det ikke på denne konkrete indikatoren i Norge, men indikatoren er nylig oppgradert av FN til et nivå hvor landene skal rapportere på den. Ifølge Riksantikvarens årsrapport fra 2019 (s. 60) foreslås det at Riksantikvaren skal bidra til å levere data for rapportering på denne indikatoren som en oppfølging av den nye stortingsmeldingen. I St. meld.nr. 16 (2019-2020) *Nye mål i kulturmiljøpolitikken — Engasjement, bærekraft og mangfold* er bærekraftsmålene viet mye oppmerksomhet.

I dette prosjektet har vi gjort en vurdering av hvordan Norge bør rapportere på indikator 11.4.1 på en måte som dekker behovet for enhetlig rapportering og tolkning av bærekraftsmålet. Som del av arbeidet er det gjennomført en dokument- og datagjennomgang, en gjennomgang av internasjonal rapportering på bærekraftsmålet, en workshop med aktuelle interessenter, samt en høringsrunde i etterkant av workshopen med resultatet av denne.

I det følgende vil vi først gå igjennom noe av bakgrunnen for oppdraget og hva som menes med bærekraft i forvaltningen av kultur- og naturarv. Deretter, i kapittel 2, går vi gjennom tolkningen og konkretiseringen av indikatoren, inkludert en gjennomgang av andre lands rapportering på den. Kapittel 3 gir en vurdering av hvem som bør ha ansvar for de ulike delene av indikatoren, eksisterende og mulige datakilder for måling av den, samt et endelig forslag til måling av Riksantikvarens del av indikatoren.

1.1. Bakgrunn

FNs bærekraftsmål ble ratifisert av alle FNs 193 medlemsstater i 2015. Målene er universale og gir en felles, global visjon for hvordan verden skal nå en trygg, rettferdig og bærekraftig verden for alle mennesker. Da målene ble ratifisert, bandt ikke bare FNs medlemsland seg til å sørge for bærekraftig utvikling. De påtok seg også ansvaret for oppfølgingen og oversyn, på nasjonalt, regionalt og globalt nivå, av de fremskrittene som gjøres i gjennomføringen av de globale bærekraftsmålene og -delmålene frem mot 2030. Målene fremholder at prosesser for oppfølging og oversyn på alle nivå kommer til å være rigid og evidensbasert, at den skal underbygges av vurderinger innad i hvert land og av data som er av høy kvalitet, tilgjengelige, aktuelle, pålitelige og disaggregert langs en rekke parametere.

Den statistiske oppfølgingen av bærekraftsmålene fyller den viktige funksjonen å gi et samlet bilde på hvor bærekraftig samfunnet er – både i Norge og verden. For å få dette til, er det helt avgjørende at indikatorene som måler status og fremgang er av god kvalitet. FN har foreslått en rekke indikatorer for å måle alle bærekraftsmål og -delmål. Disse indikatorene spiller en sentral rolle i å følge opp de globale målene. De skal bidra til transparens, samt støtte muligheten for evidensbasert beslutningstaking og dypere analyser.

Det pågår stadig arbeid med å utvikle indikatorene, både på nasjonalt og internasjonalt nivå. Hvert land har ansvar for å rapportere internasjonalt på indikatorene. I dette ligger at hvert land må ta frem data og rapporteringsmetoder som svarer dem ut.

Indikator 11.4.1 er nylig oppgrader fra s.k. Tier III til Tier II, etter at UNESCO har gjennomført en pilotundersøkelse og en metadataundersøkelse for mulighetene for måling av den. Dette innebærer at indikatoren fremstår som konseptuelt tydelig, har en metodologi som er etablert internasjonalt og at relevante standarder er tilgjengelige. Nivået indikerer imidlertid også at det ikke finnes data som produseres jevnt av landene. Indikatoren vil oppgraderes til Tier I når minst 50 prosent av landene og befolkningen i hver region produserer data for å måle den.

1.2. Bærekraftig utvikling og indikator 11.4.1

Begrepet bærekraft ble først brukt i rapporten *Vår felles fremtid* av Brundtland-kommisjonen i 1987. Her ble bærekraft definert som «*utvikling som imøtekommer dagens behov uten å ødelegge mulighetene for at kommende generasjoner skal få dekket sine behov*». Denne definisjonen vektlegger at det finnes tydelige grenser for hva naturen og samfunnet kan klare å levere i dag uten at det går ut over naturens mulighet til å levere det samme i fremtiden. I begrepet bærekraftig utvikling ligger det at dagens generasjoner skal ha solidaritet med kommende generasjoner, ved at vår aktivitet ikke skal forringe deres mulighet til å dra nytte av de samme ressursene som oss. I tillegg ligger det også en global solidaritet i at en aktørs aktivitet ikke skal forringe mulighetene til andre som lever i dag.

For å få til aktiviteter som er bærekraftige, må verdenssamfunnet jobbe på tre områder – det sies at bærekraft hviler på tre pilarer. Det er sammenhengen mellom disse tre pilarene som avgjør om noe er bærekraftig, og de henger tett sammen, noe som innebærer at det ofte vil være vanskelig å oppfylle én dimensjon uten at også de andre er oppfylt. Disse pilarene er:

- Bærekraft i sosiale forhold
- Bærekraftig forvaltning av miljø og klima
- Bærekraftig økonomi

I tillegg er det anerkjent at det er helt nødvendig med gode partnerskap mellom aktører for å oppnå bærekraftig utvikling. Det vil si at myndigheter, næringsliv og sivilsamfunnet må samarbeide for å få til gode løsninger – både innad i og på tvers av lokalsamfunn, nasjoner og globalt.

FNs bærekraftsmål, som ble lansert i 2015, hviler på disse prinsippene, eller pilarene. De 17 bærekraftsmålene er en felles global plan for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe miljøproblemer og klimautfordringer innen 2030. I målene ligger det også i større grad enn tidligere en erkjennelse av at vi må finne løsninger for aktivitet som balanserer miljøbelastningen med forbruket og økonomien vår. Nødvendigheten av å behandle de tre grunnpilarene i sammenheng er kjernen i bærekraftig utvikling. Dette er en erkjennelse av at det for eksempel ikke vil være mulig å løse miljømessige utfordringer uten et visst nivå på den samfunnsmessige utviklingen og sosiale forhold, og at dette igjen hviler på den økonomiske bærekraften. Videre kan man ikke få til økonomisk bærekraft uten at naturressursene opprettholdes over tid, og uten en befolkning som har en viss levestandard.

Bærekraftig utvikling er krevende å måle. For å avhjelpe problemet har FN delt de 17 bærekraftsmålene inn i 169 delmål med tilhørende 231 unike indikatorer. Disse indikatorene er ment å til sammen gi et bilde på hvorvidt verden opererer bærekraftig i dag, hvilken vei utviklingen går, og hvordan det ser ut innenfor ulike områder. Delmål 11.4 og indikator 11.4.1 må derfor ses i sammenheng med andre mål, delmål og indikatorer for å gi et tilfredsstillende bilde på bærekraftig utvikling.

Indikator 11.4.1 er et mål på *input* i kultur- og naturarvforvaltningen. Den sier altså ikke noe om hva som er resultatet av midler som går til forvaltning av kultur- og naturarv. På så måte kan lenken fra indikatoren til bærekraft sies å være indirekte, ved at man må være enig i premisset om at bidrag og tilskudd til å bevare natur- og kulturarv fører til istandsettelse og ivaretagelse av dette, noe som igjen fører til bærekraftig forvaltning av kultur- og naturarv.

UNESCO har gjort et arbeid med å lenke bærekraftsagendaen opp i tematiske mål, delmål og indikatorer. Disse indikatorene er delt inn i fire kategorier: Miljø og motstandsdyktighet; velstand og levekår; kunnskap og ferdigheter; inkludering og deltakelse. Indikator 11.4.1 faller under den første kategorien, miljø og motstandsdyktighet. Hvordan ulike mål og delmål faller under kategoriene sees i tabell 1-1 under:

Tabell 1-1: Ulike bærekraftsmål som hører til kulturområdet. Kilde: UNESCO

	Miljø og motstandsdyktighet	Velstand og levekår	Kunnskap og ferdigheter	Inkludering og deltakelse
Aspekter	1. Utgifter til arv 2. Bærekraftig drift av arv 3. Klimatilpasning 4. Kulturelle fasiliteter 5. Åpne områder for kultur	6. Kultur i BNP 7. Kultur i arbeidsplasser 8. Kulturforetak 9. Husholdnings-utgifter til kultur 10. Handel med varer og tjenester innen kultur 11. Offentlig finansiering av kultur 12. Kulturstyring	13. Bærekraftsutdanning 14. Kulturkunnskap 15. Flerspråklig utdanning 16. Utdanning innen kunst og kultur 17. Kulturell trening	18. Kultur for sosial samholdighet 19. Kunstnerisk frihet 20. Kulturtilgang 21. Deltakelse i kultur 22. Prosesser for deltakelse
Bærekraftsmål	Mål 2: Utrydde sult Mål 6: Rent vann og gode sanitære forhold Mål 9: Industri, innovasjon og infrastruktur Mål 11: Bærekraftige byer og lokalsamfunn Mål 12: Ansvarlig forbruk og produksjon Mål 13: Stoppe klimaendringene Mål 14: Livet i havet Mål 15: Livet på land Mål 16: Fred, rettferdighet og velfungerende institusjoner	Mål 8: Anstendig arbeid og økonomisk vekst Mål 10: Mindre ulikhet Mål 11: Bærekraftige byer og lokalsamfunn	Mål 4: God utdanning Mål 8: Anstendig arbeid og økonomisk vekst Mål 9: Industri, innovasjon og infrastruktur Mål 12: Ansvarlig forbruk og produksjon Mål 13: Stoppe klimaendringene	Mål 9: Industri, innovasjon og infrastruktur Mål 10: Mindre ulikhet Mål 11: Bærekraftige byer og lokalsamfunn Mål 16: Fred, rettferdighet og velfungerende institusjoner
Delmål	2.4, 6.6, 9.1, 11.4, 11.7, 12.b, 13.1, 14.5, 15.1, 16.4	8.3, 8.9, 8.a, 10.a, 11.4	4.4, 4.7, 8.3, 9.c, 12.a, 13.1	9.1, 9.c, 10.2, 11.7, 16.7, 16.10, 16.a, 16.b

Denne tabellen viser tydelig hvordan de ulike målene spiller sammen for å skape et helhetlig bilde av bærekraft innen kultur – her er hele 12 av de 17 målene involvert. Dette handler naturligvis om hele kulturfeltet, og ikke kun det som havner inn under kulturarv og riksantikvarens ansvarsområde. Oversikten er likevel talende for det økosystemet av mål, delmål og indikatorer som indikator 11.4.1 faller inn i.

1.3. Indikator 11.4.1 som mål på bærekraft i en norsk kontekst

I St. meld.nr. 16 (2019-2020) *Nye mål i kulturmiljøpolitikken — Engasjement, bærekraft og mangfold*, som nylig ble godkjent, redegjør Klima- og miljødepartementet for regjeringens målsetninger i kulturmiljøpolitikken, med søkelys på hvordan forvaltningen av kulturmiljøet kan fungere som et viktig virkemiddel i klima- og miljøpolitikken. Målene i Stortingsmeldingen er tredelt og listet nedenfor:

1. Alle skal ha mulighet til å engasjere seg og ta ansvar for kulturmiljøet
2. Kulturmiljø skal bidra til bærekraftig utvikling gjennom helhetlig samfunnsplanlegging
3. Et mangfold av kulturmiljø skal tas vare på som grunnlag for kunnskap, opplevelser og bruk

En bærekraftig samfunnsutvikling, og Norges ambisjoner og ansvar i tråd med internasjonale avtaler og konvensjoner, er viet mye oppmerksomhet i den nye planen og står sentralt i målsetning nummer to. Gjennom helhetlig forvaltning pekes det på at kulturmiljøene kan bidra til måloppnåelse langs alle bærekraftspilarene, miljømessig, sosial og økonomisk.

Kulturmiljø omfatter både kulturminner, herunder bygninger, kulturmiljøer og landskap. Bygg- og anleggsnæringen bidrar til betydelig utslipp av klimagasser. Heller enn å investere i nybygg kan man gjennom restaurering og ombygging redusere klimaavtrykket til næringen. Samtidig er skjøtsel av naturen og kulturlandskapet avgjørende for å sikre gode leveområder for mange truede arter og naturtyper. Investeringer i kulturmiljø kan altså være investeringer i miljømessig bærekraft. Når det gjelder den sosiale bærekraften er tanken at ivaretagelse av kulturmiljøer kan bidra til å utjevne sosiale forskjeller. Miljøet vi omgis av er sentralt i utformingen av vår identitet, tilhørighet, livskvalitet og helse. Kulturmiljøene beskrives som en ressurs som kan få oss i aktivitet, gi oss gode opplevelser og motivere til kunnskap og læring, både om egen og anders kultur. I et økonomisk bærekraftperspektiv er kulturmiljøene viktige ettersom de danner grunnlag for næringsvirksomhet, sysselsetting og verdiskaping, eksempelvis innenfor reiselivet. I stortingsmeldingen vises det blant annet til en studie som finner at konsumenter har høyere betalingsvillighet for å overnatte i bygg som er verneverdige, sammenliknet med et som ikke er det, samt en hel del gode eksempler på hvordan «vern gjennom bruk»-prinsippet har bidratt til ulike forretningsideer.

Samarbeid er en forutsetning for å nå bærekraftsmålene, også for å realisere kulturmiljøenes bidrag til måloppnåelse. For å sikre kulturmiljøenes bidrag dreier dette seg om helhetlig forvaltning, som gitt i målsetning nummer to. Det innebærer både internasjonale samarbeid, men også nasjonalt samarbeid på tvers av statlige nivåer og med og mellom næringsaktører. Viktige internasjonale samarbeid som blir trukket frem i denne sammenheng er FNs prinsipper for et bærekraftig reiseliv. Nasjonalt blir arealforvaltningen fremhevet. Det beskrives som særlig viktig at arealbruk ses i sammenheng fordi det er den totale bruken som har avtrykk på klima og miljø, ikke enkelt saker.

Siden bærekraftsindikator 11.4.1 som nevnt er en input- og ikke en resultatindikator, vil det være nødvendig med et bredere indikatorsett for å måle hvorvidt man når de norske målsetningene om nasjonal bærekraft i forvaltningen av natur- og kulturarv i stortingsmelding 16. Indikator 11.4.1 gir i så måte et mål på fremgang innen bærekraft som er malt med svært brede strøk. Det gir ikke indikasjon på hvorvidt kulturminnearbeidet er med på å sikre at man når de norske målsetningene. Likevel er indikatoren et mål som enkelt lar seg måle over tid og som sier noe om hvordan myndighetsnivåer prioriterer forvaltningen av kultur- og kulturarv.

2. Tolkning og konkretisering av indikatoren

I det følgende vil vi gå igjennom hvordan indikatoren defineres av FN og UNESCO, og hvordan disse definisjonene kan oversettes til norske forhold. Det er også viktig at målingen av indikator 11.4.1 gjøres på en måte som skaper et sammenlignbart nivå på tvers av land, som det er mulig å måle utviklingen i over tid, og som ikke inneholder store målefeil. Vi går derfor også gjennom UNESCOs meta- og pilotstudier for indikatoren, samt hvordan et utvalg andre lands har rapportert frem til nå.

De ulike delene av indikatoren er definert av UNESCO, som er det ansvarlige FN-organet som sammenstiller rapporteringen på den fra alle land. I indikatoren skal det rapporteres data på alle utgifter relatert til konservering, bevaring og beskyttelse av kultur- og naturarv, både fra offentlig og privat sektor. Følgende variabler samles inn, som så summeres til et samlet tall:

- **Sektorer:** Offentlig og privat
- **Type arv:** Kultur og natur
- **Styringsnivå:** Nasjonalt, regionalt og lokalt
- **Lokasjon:** Urbant og ruralt

UNESCO har også gitt definisjoner av hva de mener med kultur- og naturarv, konservering, bevaring og beskyttelse, i tillegg til hva som menes med de ulike aktørene som står for utgiftene. For urbant/ruralt er føringen at man skal anvende nasjonale definisjoner, da det ikke finnes internasjonale definisjoner for hva som menes med dette.

2.1. Spørreskjema for innsamling av indikator 11.4.1

UNESCO har utarbeidet et spørreskjema som sendes til alle land for å samle inn relevant informasjon om indikatoren. Skjemaet består av 15 spørsmål som deler indikatoren inn i ulike deler. De ønsker kun ett svar på spørreskjemaet per land. Det vil si at Norge må samordne sin innsats på tvers av ulike fagområder, forvaltningsområder og forvaltningsnivåer for å svare ut denne spørreundersøkelsen. Dette legger føringer for hvordan Riksantikvaren kan og bør innrette sitt arbeid med rapporteringen på det som ligger under deres område, samt hvordan de må koordinere med andre aktører.

Spørsmål 1 etterspør informasjon om personen som er ansvarlig for å gjennomføre rapporteringen. I **spørsmål 2** skal det angis start- og sluttdato for dataen som rapporteres. Dersom finansiell data for det siste kalenderåret ikke er tilgjengelig, skal det senest tilgjengelige året brukes. Under dette spørsmålet skal det også angis navn på den nasjonale valutaen. I **spørsmål 3** ønskes informasjon om typer av utgifter som rapporteres. Dataen i alle tabellene skal fortrinnsvis referere til *faktiske utgifter* til kultur- og naturarv, men hvis dette ikke er tilgjengelig, ønskes budsjettallokeringer i stedet. I **spørsmål 4** etterspørres informasjon om hva dataen dekker. Dataen som samles inn skal reflektere totale nasjonale utgifter, uavhengig av sektor (offentlig/privat), type arv (natur/kultur) eller styringsnivå (kommune, fylke, statlig). Hvis dataen kun dekker deler av den etterspurte rapporteringen skal dette angis i tekstboks. **Spørsmål 5** etterspør informasjon om den totale befolkningen som bor i urbane og rurale områder, samt definisjonen som brukes for å skille mellom disse nivåene. **Spørsmål 6 til 15** samler informasjon om dataen som rapporteres, inkludert datakilder, metode, og klassifiseringer/definisjoner.

For flere av disse postene vil det være avgjørende at Riksantikvaren samsnakker med de øvrige aktørene som er ansvarlige for å samle inn og rapportere deler av indikatoren. For eksempel vil det være lite hensiktsmessig om Riksantikvaren faller på en annerledes klassifisering av utgifter enn øvrige aktører som leverer data til indikatoren.

2.2. UNESCOs føringer oversatt til norske forhold

De engelske definisjonene av hva som inngår i indikatoren er gjengitt i Vedlegg 1 til denne rapporten og er hentet fra UNESCOs instruksjonsmanual for utfylling av surveyen om indikatoren. FNs definisjon av indikatoren sier noe om hva en norsk måling av indikatoren bør kunne svare ut. I indikatoren finnes tydelige definisjoner av hva som menes med 1) kultur- og naturarv, 2) konservering, bevaring og beskyttelse av kultur- og naturarv, 3) Utgifter til kultur- og naturarv, 4) ulike myndighetsnivåer, 5) totale utgifter til arv og 6) private utgifter til arv. Disse definisjonene er førende for hva indikatoren skal inneholde. Definisjonen av kulturarv forteller oss at det aller meste av midler som går til konservering, bevaring og beskyttelse av arven skal inkluderes. Dette inkluderer gjenstander, monumenter, bygninger og områder, samt museer. Det inkluderer også ikke-materiell kulturarv, som er del av gjenstander, steder eller monumenter. Det inkluderer også industriarv. Det finnes visse unntak, som festivaler og feiringer.

Når det gjelder hva som menes med forskjellige typer konservering bevaring og beskyttelse, inngår å utvide livslengden til kulturarv, initiativer som styrker budskapene og verdiene de formidler, forvaring, styring og vern. Det inngår også tiltak som fjerner elementer som kan skade arven, samt alle midlertidige eller permanente løsninger som er ment å hindre at arven blir skadet eller forfaller.

Det er også tydelige definisjoner av hva som menes med private og offentlige utgifter til kulturminner. Under offentlige utgifter er det snakk om midler fra statlige, regionale og lokale myndigheter. Det er ganske bredt definert, og inkluderer både direkte utlegg, subsidier, overføringer og indirekte utgifter, som for eksempel skatteinsentiver. Det er her snakk om bidrag fra privatpersoner, bedrifter, organisasjoner, fond, utviklingshjelp, salg av tjenester og varer til private og organisasjoner, og sponsoravtaler.

Videre er det definert hva som menes med ulike styringsnivåer. Disse definisjonene kan i Norge oversettes til at det på statlig nivå er snakk om staten og statlige institusjoner. På regionalt nivå er det snakk om fylke. På lokalt nivå er det snakk om kommuner.

Spørsmål fem i spørreskjemaet etterspør andel av befolkningen som bor i urbane og rurale strøk, samt hvordan dette defineres i den innrapporterte dataen. Det finnes ingen internasjonal definisjon av hva som er urbant og hva som er ruralt. Hvert land må derfor lene seg på egne definisjoner for å rapportere på denne delen av spørreskjemaet. Dette omtaler vi nærmere under delkapittel 3.1.

For å fylle ut UNESCO-undersøkelsen er kultur- og naturarv identifisert i linje med såkalte ISIC-koder (International Standard Industrial Classification (4. revisjon)). Det oppfordres til å oversette disse kodene til nasjonalt relevante koder. Alternativt kan man samle data etter offentlig funksjon ved hjelp av COFOG-klassifisering. SSB samler inn data på denne klassifiseringen. Dette omtales videre i delkapittel 2.2.1.

Totale utgifter til kulturminner omfatter altså private og offentlige utgifter til konservering, bevaring og beskyttelse av natur- og kulturarv. Dersom man bruker ISIC rev.4-klassifiseringen (se Tabell 2-1 under), dekker disse utgiftene offentlige og private utgifter til bibliotek- og arkivaktiviteter, museumsaktiviteter, drift av historiske steder og bygninger, ressurser investert i botaniske hager og dyrehager, samt naturreservataktiviteter.

2.2.1. Alternativene ISIC og COFOG

UNESCO foreslår, som nevnt over, at totale offentlige utgifter til kulturarv beregnes på én av to måter.

1. Den ene måten innebærer at man rapporterer med sektordata fra finansielle rapporter fra organisasjoner som arbeider med kultur- og naturarv, foretaksstatistikk eller spørreundersøkelse for kultur- og naturarv. I denne metoden foreslås det at man samler inn data og definerer den etter tre ISIC-koder (International Standard Industrial Classification), som tidligere nevnt. Disse må oversettes til NACE-koder i en norsk rapportering.

- Den andre metoden innebærer å benytte seg av offentlige utgiftsdata etter funksjon fra Finansdepartementet eller tilsvarende database med statistikk over statsfinanser. Utgiftene til natur- og kulturarv beregnes så fra offentlige utgifter etter funksjon. Disse klassifiseres av UNESCO etter det såkalte COFOG-systemet (Classification of the Functions of Government).

Øversettelse fra ISIC til NACE

De tre ISIC-kodene som relevante for måling av indikatoren vises i tabell 2-1 under. Det finnes en etablert oversettelse mellom ISIC og såkalte NACE-koder, som er relevante å se på i norsk statistikk. Alle norske aktiviteter sorteres under en næringskode, NACE-kode, som bygger på EUs næringsstandard.¹ Kolonnen «ansvarlig» angir hvilke aktører som typisk har hovedansvar for de ulike områdene som spesifiseres av NACE-kodene:

Tabell 2-1: Øversettelse mellom ISIC rev-4 og NACE-koder, samt hvem som er ansvarlig for de ulike områdene. Kilde: UIS og SSB

Type arv	ISIC Rev. 4-kode	Type aktivitet	NACE-kode		Ansvarlig
Kulturarv	9101	Bibliotek- og arkivaktivitet	91.011	Drift av folkebiblioteker	Nasjonalbiblioteket
			91.012	Drift av fag- og forskningsbiblioteker	
			91.013	Drift av arkiver	Arkivverket
	9102	Museumsaktivitet og drift av historiske steder og bygninger	91.021	Drift av kunst- og industrimuseer	Kulturrådet
			91.022	Drift av kulturhistoriske museer	Kulturrådet
			91.023	Drift av naturhistoriske museer	Kulturrådet
			91.029	Drift av museer som ikke er nevnt annet sted	Kulturrådet
	91.030	Drift av historiske steder og bygninger og lignende severdigheter	Riksantikvaren		
Naturarv	9103	Drift av botaniske og zoologiske hager og naturreservater	91.040	Drift av botaniske og zoologiske hager og naturreservater	Miljødirektoratet/ Landbruksdirektoratet/ Riksantikvaren

COFOG-kodene i Norge

UNESCO definerer 5 COFOG-koder som relevante for måling av utgifter til kulturelle aktiviteter, disse er listet i Tabell 2-2 under. SSB rapporterer i dag på alle fem utgiftsformålene, men kodene som anvendes er litt ulike. COFOG-kodene fra UNESCO har et prefiks, tallet «7», som kommer av en strukturell endring foretatt av OECD (FN, 2000). Denne endringen har ingen konsekvens utover at kodene som anvendes av SSB mangler prefikset. UNESCO skiller mellom koder som kan anvendes i sin helhet, eller kun delvis på grunn av sitt innhold. Kodene 7084, 7085 og 7086 inneholder andre typer aktiviteter, som ikke bør inkluderes i en rapportering på indikatoren.

¹ NACE-kode standarden er i første rekke en statistisk standard. Grunnlaget for standarden er EUs standard NACE. Den danner grunnlag for koding av enheter etter viktigste aktivitet i Statistisk sentralbyrås bedrifts- og foretaksregister og for enheter i Enhetsregisteret. Den er en av de viktigste standardene i økonomisk statistikk og gjør det mulig å sammenlikne og analysere statistiske opplysninger både nasjonalt og internasjonalt og over tid.

Tabell 2-2: Oversikt over internasjonale og norske COFOG-koder.

	COFOG-kode	Norsk COFOG-kode	Beskrivelse
Miljøvern	7054	054	Beskyttelse av biomangfold og landskap
Fritid, kultur og religion	7082	082	Kulturtjenester
	7083	083	Kringkasting og publiseringstjenester
	7084	084	Religiøse og andre tjenester til lokalsamfunn
	7085	085	Forskning og utvikling (FoU) innen rekreasjon, kultur og religion
	7086	086	Rekreasjon, kultur og religion

Utover forskjellen i prefikset er det ingen avvik fra COFOG-systemet til hvordan SSB rapporterer på norske tall. I statistikkbanken til SSB er data på offentlig forvaltning etter formål og sektor som har utgiftene tilgjengelige i tabell 10725. Disse tallene rapporteres årlig. Brorparten av utgifter til kultur- og naturarv er estimert i COFOG 7082 – Kulturtjenester. I disse utgiftsposten dekkes følgende:

7082 (Norsk 082)

- Tilbud og tilretteleggelse av kulturelle tjenester. Administrasjon av kulturelle formål, tilsyn og regulering av kulturfasiliteter.
- Drift og støtte av fasiliteter med kulturelle formål (bibliotek, museer, gallerier, teatre, utstillingssteder, monumenter, historiske bygg og steder, zoologiske og botaniske hager, akvarium o.l.), drift og støtte til kulturelle begivenheter (konserter, scene- og filmproduksjon etc.).
- Tilskudd, lån eller subsidier til artister, forfattere, designere, komponister og andre som jobber med kunst, eller til organisasjoner engasjert i kulturelle aktiviteter.

7054 (Norsk 054)

- Omfatter aktiviteter i forbindelse med beskyttelse av arter i fauna og flora (inkluderer tilbakeføring av utryddede arter og gjenoppbygging av arter truet av utryddelse), beskyttelse av habitater (inkludert forvaltning av naturparker og naturreservater), beskyttelse av landskaper med estetisk verdi (herunder også tiltak for å reparere skader på landskap f.eks. etter gruvedrift).

En rapportering på indikator 11.4.1 basert på COFOG data vil kunne gi et bilde av de totale utgiftene til vern av natur- og kulturarv. De anbefalte COFOG-kodene inneholder dog også flere aktiviteter som ikke er relevante for indikatoren. Videre faller enda flere av aktivitetene utenfor Riksantikvarens område. En separering av relevante data fra de ikke relevante, som for eksempel utgifter til rekreasjon, vil innebære innhenting av data fra andre kilder. Dette foreslår vi at kan gjøre over statsbudsjettet, for å sikre at man isolerer Riksantikvarens ansvarsområder, og for å ikke fange opp aktiviteter som ikke hører hjemme i rapporteringen av indikator 11.4.1. Vi drøfter rapporteringsmuligheten via poster i statsbudsjettet videre i kapittel 3.

2.3. Andre lands rapportering på indikatoren

Hvordan andre land rapporterer på indikatoren er relevant for utviklingen av en norsk rapportering, av to grunner. For det første vil en forståelse av hvordan andre land rapporterer være nødvendig for å utvikle en rapportering som er sammenlignbar. For det andre vil en oversikt over praksis i andre land som rapporterer kunne bidra til å bedre forståelsen av hvilke datasett som er relevante i rapporteringen.

2.3.1. UNESCOs tidligere landundersøkelser om indikator 11.4.1.

Unescos statistikk institutt, UIS, gjennomførte i 2017 en metadataundersøkelse for måling av bærekraftsmål 11.4.1. Formålet med undersøkelsen var å samle informasjon om tilgjengelig data for å produsere bærekraftsindikator 11.4.1 i hvert av landene. Undersøkelsen samlet informasjon om kultur- og naturarv generelt sett. En endelig rapport av resultatene fra metadataundersøkelsen ble ferdigstilt tidlig i 2019. Resultatene viser at mange land har data tilgjengelig om offentlige utgifter, men at detaljeringsgraden er svært varierende. Data på private utgifter er langt mindre tilgjengelig enn data på offentlige utgifter. Resultatene viser at 71 prosent av de spurte landene har tilgjengelig data på offentlige utgifter, og 29 prosent har data på private utgifter.

Videre, i 2017, gjennomførte UIS en pilotundersøkelse for måling av indikatoren. 24 land ble invitert til å delta. Av disse takket 14 land ja, men bare 7 land endte opp med å levere data. Disse landene var Canada, Kina, Egypt, Tyskland, Kazakhstan, Mexico og Nigeria. Også dataen fra denne undersøkelsen viste at mens offentlige utgifter i de fleste tilfeller ble rapportert, manglet data om private utgifter fem av de syv landene – kun Kazakhstan og Mexico rapporterte private utgifter.

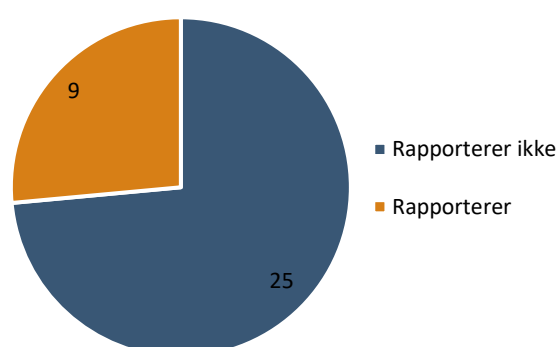
2.3.2. Utvalgte lands rapportering i dag

For å videre se på andre lands rapportering på indikatoren, har vi valgt å se på rapporteringen til 34 land², 33 europeiske land og Canada, for et bredt informasjonsgrunnlag over måter å rapportere på, samt en oversikt over hvor utbredt rapportering av indikatoren er i dag. Vi har valgt å ikke utvide søket utenfor dette, da vi mener at dette vil gi et godt grunnlag for vurderingen av hvordan den norske rapporteringen kan tilrettelegges. Det er imidlertid viktig å her påpeke at all den relevante rapporteringen har foregått før oppgraderingen av indikatoren fra tier III til tier II.

Landene vi har sett på er også blant de det er mest naturlig for Norge å sammenligne seg med. Av de 34 utvalgte landene var det kun ni land som allerede rapporterte på indikator 11.4.1, se Figur 2-1. Funnene fra disse landenes rapportering er oppsummert i Tabell 2-3.

Figur 2-1: Antall undersøkte land som rapporterer på bærekraftsmål 11.4.1.

Kilder: Ansvarlige aktører i hvert av landene som rapporterer³, sammenstilt av Menon Economics

² Sverige, Storbritannia, Danmark, Finland, Island, Nederland, Frankrike, Tyskland, Canada, Sveits, Østerrike, Italia, Spania, Belgia, Hviterusland, Luxembourg, Portugal, Hellas, Irland, Tsjekkia, Ungarn, Kroatia, Estland, Kypros, Litauen, Romania, Tyrkia, Bulgaria, Slovakia, Polen, Latvia, Slovenia, Ukraina og Russland

³ Hviterusland (Belstat, 2020), Nederland (Centraal Bureau voor de Statistiek, 2018), Storbritannia (Office for National Statistics, 2019), Luxembourg (STATEC, 2018), Litauen (Statistics Lithuania, 2020), Østerrike (Statistik Austria, 2020), Tyskland (Statistisches Bundesamt, 2019), Sverige (Statistiska Centralbyrån, 2019), Tyrkia (Turkey's Sustainable Development Goals 2nd VNR 2019)

Alle de ni landene som rapporterer på indikator 11.4.1 har satt sitt respektive statistiske sentralbyrå som ansvarlig. Frekvensen av rapportering fra de ansvarlige enhetene varierer. Noen av landene har egne nettsider dedikert til bærekraftsmålene, andre har statistikk som oppdateres jevnlig på nettsidene til sine statistikkbyråer, og noen få kun utgir data på indikatorene med ujevne mellomrom, for eksempel via *Voluntary National Review* rapporter.

Til tross for at indikatoren på noen plan er svært tydelig definert, er det likevel stor spredning i måten den blir rapportert på. Se tabell 2-3 under for en oversikt over de rapporterende landenes rapportering av indikator 11.4.1. Kun Sverige, Storbritannia og Tyskland rapporterer tall per innbygger, Hviterussland rapporterer andel av BNP, og resten rapporterer totale utgifter. De fleste landene rapporterer utgifter til bevaring av kultur- og/eller naturarv, men Sverige er det eneste landet som disaggregerer på naturarv, kulturarv, og en blanding av de to.

Flere av landene har kun ett tall som rapporteres, og da dermed ingen disaggregering hverken mellom hva pengene går til, eller hvem de kom fra. Det er også liten grad av disaggregering på myndighetsnivå (kun Sverige og Storbritannia rapporterer dette), og ingen av landene skiller mellom type utgift (administrativ utgift/investering) eller privat finansiering. Av de ni landene vi har sett på er det Storbritannia og Sverige som legger seg nærmest FNs definisjon av indikatoren, fordi de skiller mellom type bevaring pengene går til, nivå av myndighet og rapporterer data per innbygger.

Rapporteringen bærer preg av å være frivillig, sett i lys av at UNESCO på tidspunktet ennå ikke hadde oppgradert indikatoren fra Tier III til Tier II og at landene i stor grad har oversett flere av punktene i definisjonen av indikatoren. En sammenligning av hvordan landene presterer i forhold til hverandre på bærekraftsindikator 11.4.1 vil i dag ikke kunne gi et meningsfullt svar for de fleste landene. Det er likevel en slags konsensus om å rapportere samlede utgifter (per innbygger, totalt eller som andel av BNP) til all bevaring av natur- og kulturarv.

Tabell 2-3: Oversikt over andre europeiske lands rapportering av bærekraftsindikator 11.4.1

Land	Ansvar for rapportering	Beskrivelse av indikator	Avvik fra FNs beskrivelse ⁴
Sverige	Statistiska Centralbyrån (Statistiska Centralbyrån, 2019)	Samlade utgifter (offentlige och privata) totalt och per capita som går till att skydda, vårda och bevara kultur- og naturarv fördelat på typ av arv (kultur, natur eller bådadera och värdsarvrområden), myndighet (nationell, regional eller lokal/kommunal), typ av utgift (administrativ utgift/investering) eller typ av privat gåva (gåvor in natura, privat icke-vinstdrivande sektor och sponsorskap)	Rapporterer både totale utgifter og per innbygger. Skiller mellom EU-finansiering og nasjonal finansiering, men ikke regionale eller kommunale myndigheter. Ingen disaggregering på type privat gave, type utgift (administrativ utgift/investering)
Storbritannia	Office for National Statistics (ONS) (Office for National Statistics, 2019)	Government expenditure per capita on environmental protection and recreation, culture and religion	Ingen disaggregering på type utgift (administrativ utgift/investering), og heller ikke type privat finansiering. Rapporterer ikke miks av natur- og kulturarv.
Nederland	Centraal Bureau voor de Statistiek (Centraal Bureau voor de Statistiek, 2018)	Government expenditure on environmental protection and cultural services, % of GDP	Rapporterer kun totalt, ikke per innbygger. Ingen disaggregering.
Tyskland	Statistisches Bundesamt (Destatis)	Government spending on environmental protection Government spending on recreation, culture and religion	Skiller på utgifter til miljøbeskyttelse og utgifter til rekreasjon, kultur og religion. Ingen disaggregering utover dette.

⁴ I beskrivelse av indikatoren, og/eller i data som rapporteres i praksis.

	(Statistisches Bundesamt, 2019)		
Østerrike	Statistik Austria (Statistik Austria, 2020)	Public cultural spending, architectural heritage	Ingen disaggregering. Inkluderer kun bygninger i sin kulturarv.
Luxembourg	STATEC (STATEC, 2018)	Total expenditure dedicated to environmental protection	Rapporterer kun totale utgifter til miljøvern. Ikke per innbygger. Rapporterer ikke utgifter til kulturarv eller miks av natur- og kulturarv. Ingen disaggregering.
Litauen	Statistics Lithuania (Statistics Lithuania, 2020)	State and municipal budget funds allocated for the preservation of cultural heritage	Ingen disaggregering. Rapporterer utelukkende utgifter til kulturarv.
Hviterussland	Belstat (Belstat, 2020)	Share of consolidated budget expenditures on cultural development in GDP, %	Ingen disaggregering. Rapporterer ikke per innbygger, men % av BNP. Rapporterer kulturell utvikling, ikke bevaring, og ikke naturarv eller miks av natur- og kulturarv.
Tyrkia	Ikke oppgitt	General government expenditure for cultural and natural heritage (Turkey's Sustainable Development Goals 2nd VNR 2019)	Kun disaggregering på kulturarv og naturarv.

2.3.3. Andre lands datakilder

Tabell 2-4 under beskriver datakilder som er benyttet i målingen av indikatoren for de ni rapporterende landene. Denne informasjonen er innhentet fra metadata og dokumentasjon av indikatoren som landene selv oppgir. Det er stor variasjon i hvor presist landene velger å forklare hvor de henter data fra. Noen land oppgir spesifikke poster i offentlige utgifter, andre oppgir departementet eller institusjonen som rapporterer data til indikatoren.

Tabell 2-4: Oversikt over andre lands datakilder

Land	Datakilde	Ansvar for data
Sverige	Årsredovising for 2018 for Riksantikvarieämbetet, Skogsstyrelsen, Svenska Kyrkan, Statens Fastighetsverk, Naturvårdsverket og Jordbruksverket samt Statistiska Centralbyrån (Statistiska Centralbyrån, 2019)	Naturvårdsverket, med bidrag fra Riksantikvarieämbetet, Kulturanalys og ESV (Statistiska Centralbyrån, 2020)
Storbritannia	Office for National Statistics (ONS), Annual expenditures of central and local government using UN Classification of the Functions of Government (COFOG) codes for 'Environmental protection' GF05 and 'Recreation, culture and religion' GF08. (Office for National Statistics, 2019)	Office for National Statistics (ONS) (Office for National Statistics, 2019)
Nederland	Centraal Bureau voor de Statistiek, Eurostat, Government expenditure by COFOG (UNSD classification of functions of government, replicated in ESA2010) function, for the functions Environment protection + Cultural services. (Centraal Bureau voor de Statistiek, 2020)	Centraal Bureau voor de Statistiek (Centraal Bureau voor de Statistiek, 2018)
Tyskland	Statistisches Bundesamt (Destatis), Government spending on recreation, culture, and religion (COFOG section 8) and for the functions Environment protection (COFOG section 5) (Statistisches Bundesamt, 2019)	Statistisches Bundesamt (Destatis) (Statistisches Bundesamt, 2019)
Østerrike	Statistik Austria, rapporterer ikke på kulturarv	Statistik Austria (Statistik Austria, 2020)
Luxembourg	STATEC, rapporterer ikke på kulturarv	STATEC (STATEC, 2018)
Litauen	Ministry of Culture, Ministry of Environment	Statistics Lithuania (Statistics Lithuania, 2020)
Hviterussland	Ministry of Finance, Ministry of Culture, Belstat	Belstat (Belstat, 2020)
Tyrkia	Ikke oppgitt	Ikke oppgitt

Sverige oppgir en rekke datakilder, blant andre Riksentarieämbetet, Naturvårdsverket og Statistiska Centralbyrån, mens Litauen og Hviterussland oppgir departementer som kilder. Østerrike og Luxembourg oppgir kun sine respektive statistiske sentralbyrå, og rapporterer kun på naturarv, ikke kulturarv.

Der de andre har et bredt spenn av kilder, har både Storbritannia, Nederland og Tyskland valgt samme rapporteringssystem som datakilde. Alle tre rapporterer offentlige utgifter til natur- og kulturarvforvaltning ved hjelp av COFOG (Classification of the Functions of Government). Landene rapporterer COFOG-data for kategoriene 05 – Miljøvern og 08 – Fritid, kultur og religion. COFOG skal rapportere alle utgifter i offentlig forvaltning kategorisert etter COFOG-klassifikasjonen, som er en internasjonal standard for rapportering og klassifisering av offentlige utgifter, utarbeidet av FN (SSB, 2006). Dette gjør at disse tre landenes data er godt egnet til sammenligning med hverandre.

Et fellestrekk mellom alle de ni landene er at ingen rapporterer tall på private investeringer i kultur- og naturminner, eller dugnadstimer nedlagt i bevaring. Kilder til slike data inngår dermed naturligvis ikke i deres datakilder. Å ikke inkludere data fra private utgifter gjør at indikatorene kan gi et ufullstendig bilde av situasjonen, hvor alvorlighetsgraden av dette er avhengig av hvor mye privat finansiering av bevaring av kultur- og naturarv som finnes i landet.

Det er generelt stor spredning i hvilke datakilder som benyttes av de ni landene. Det er derfor tvilsomt at en sammenligning av indikatorene slik de foreligger p.t. vil gi innsikt i hvordan landene presterer på indikatoren, både i forhold til hverandre og når det gjelder hva indikatoren er ment å rapportere på. Dette kan komme av at indikatoren hittil har vært frivillig å rapportere på, og at det derfor hittil ikke er lagt store ressurser i rapporteringen på den.

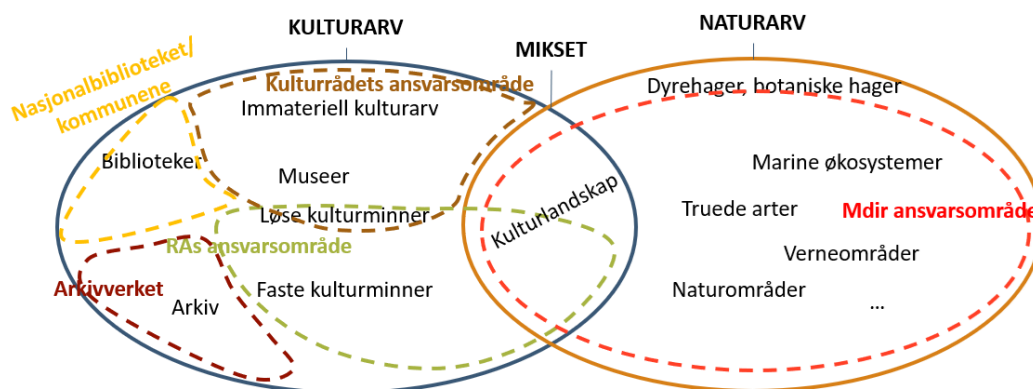
3. Forslag til måling av indikatoren

I dette kapittelet vil vi gå igjennom våre forslag og anbefalinger til måling av indikatoren. Først ser vi på de ulike hvilke aktører som må involveres i målingen av indikatoren og våre forslag til rapportering på ruralt og urbant nivå i FNs spørreskjema for indikatoren. Deretter vurderer vi de ulike målealternativene og eksisterende og mulige datakilder for å måle indikatoren.

Med utgangspunkt i innspill fra workshop arrangert i forbindelse med dette prosjektet (se vedlegg for beskrivelse og deltakere på workshopen), gjennomgang av tilgjengelige datakilder, og analyse og tolkning av FNs formuleringer av indikatoren i en norsk kontekst presenterer vi et forslag til rapportering på indikator 11.4.1.

Indikatoren dekker både kultur- og naturarv og har, som vi har vært inne på, innslag av andre direktorat enn Riksantikvarens ansvarsområder. I figur 3-1 under er de ulike ansvarsområdene for aktørene vist. Der det er et delt ansvarsområde, som eksempelvis for kulturlandskap (deles mellom Miljødirektoratet og Riksantikvaren) og for løse kulturminner (deles mellom Kulturrådet og Riksantikvaren) anbefales det at rapporteringen følger regnskapene som viser til tilskudd til henholdsvis kulturlandskap og til løse kulturminner som er gitt fra Riksantikvaren eller fra de andre direktoratene. For kommunene og fylkeskommunene anbefaler vi at det ikke skilles mellom hvilket direktorat som har ansvar for de ulike tematiske områdene, men at det rapporteres på midler brukt på enten kulturlandskap eller løse kulturminner uten å skille mellom opprinnelse ettersom en oppsplitting av finanseringen kan medføre utfordringer og feilrapportering. Riksantikvaren skal derfor ha ansvar for å rapportere på indikator 11.4.1 for midler brukt til faste kulturminner og kulturmiljø, samt kulturlandskap og løse kulturminner som det bevilges tilskudd til fra Riksantikvarens budsjetter og som kan finnes igjen i Riksantikvarens regnskaper.

Figur 3-1: Bærekraftsindikatorens innhold og de ulike aktørers ansvarsområder. Størrelsesforholdet mellom de ulike aktørene gjenspeiler ikke deres faktiske størrelsesforhold, men er kun ment for å illustrere de ulike ansvarsområdene.

Tolkningen av løse og faste kulturminner inkluderer den underliggende kunnskapen som ligger i å bevare og istandsette kulturminner og kulturmiljø. Eksempelvis vil dette inkludere midler eller tilskudd til opprettholdelse og spredning av kunnskap rundt tradisjonshåndverk.

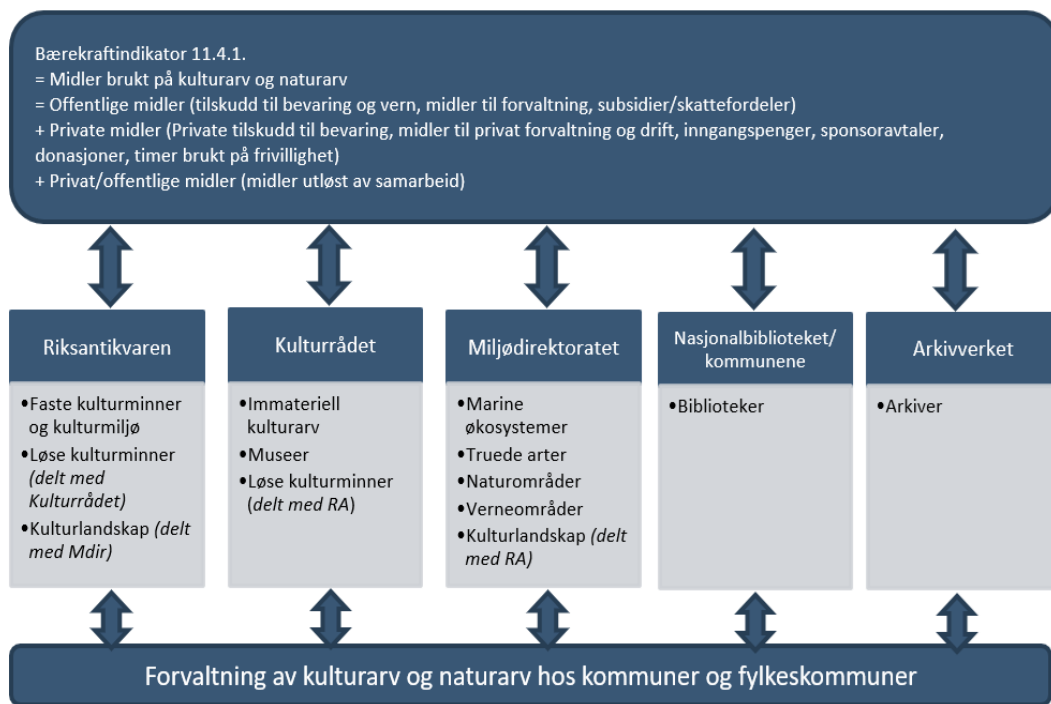
Det vil derimot ikke inkludere all immateriell kulturarv som er definert under Kulturrådets ansvarsområde. Kunnskap om kreative uttryksmåter anbefales inkludert under immateriell kulturarv. Dette følger også Kulturrådets egen definisjon.⁵

Vi anbefaler videre at indikatoren 11.4.1 tilsvarer *Midler brukt på kulturarv og naturarv*. Dette inkluderer

- **Offentlige midler** (tilskudd til bevaring og vern, midler til forvaltning, subsidier/skattefordeler)
- **Private midler** (Private tilskudd til bevaring, midler til privat forvaltning og drift, inngangspenger, sponsoravtaler, donasjoner, og timer brukt på frivillighet)
- **Privat/offentlige midler** (midler utløst av samarbeid)

Vi anbefaler at det rapporteres på disse for alle de ulike områdene indikatoren dekker og at det rapporteres på de ulike forvaltningsnivåene, slik vist i figur 3-2 nedenfor. Der det finnes delvise overlapp mellom ansvarsområder, anbefaler vi at Riksantikvaren rapporterer basert på vurderingen som er gjort av eksisterende og mulige datakilder videre i dette kapittelet.

Figur 3-2: Bærekraftsindikatorens innhold, samt rapporteringsansvar.

3.1. Ruralt og urbant nivå i FNs spørreskjema for rapportering

UNESCO etterspør, som nevnt i kapittel 2, at alle land som rapporterer på indikatoren gir nasjonale definisjoner av urbane og rurale områder. Det finnes ikke i dag en tydelig inndeling i kommuner mellom by- og landkommuner i Norge. Tidligere ble begrepet bykommune brukt på kommuner med administrativ bystatus, men gjeldende lov

⁵ Immateriell kulturarv er levende tradisjoner og tradisjonell kunnskap som blir overført mellom folk. Kunnskapen blir praktisert i dag og ført videre gjennom kreative uttryksmåter, som håndverk, musikk, dans, mattradisjoner, ritualer og muntlige fortellinger. Kulturrådet har ansvar for å implementere UNESCOs konvensjon om vern av den immaterielle kulturarven og er Kulturdepartementets fagorgan på dette feltet.

om kommuner og fylkeskommuner, kommuneloven av 1992, har ingen særskilte bestemmelser for noen type kommune. Det finnes derfor ingen særskilt inndeling i kommuner etter by og land i dag.

Med bakgrunn i dette foreslår vi for denne delen av UNESCOs spørreskjema tre mulige løsninger. Vi anbefaler den første som løsning på denne delen av rapporteringen:

- 1) Siden det ikke finnes et norsk administrasjonsnivå som er delt inn etter rurale og urbane geografi, er det ikke mulig å måle indikatoren på den måten UNESCO etterspør. Det vil være svært vanskelig å dele statistikken inn i lavere nivå enn kommune, da eksempelvis KOSTRA ikke inneholder informasjon om hvordan midler er brutt ned på lokasjonsnivå. Samtidig inneholder flere kommuner både tettbebygde strøk og mer landlige områder. Å rapportere på kommunenivå vil derfor ikke gi et rett bilde av hvor mye midler som brukes på urbane og rurale kulturminner. Et alternativ kan dermed være å ikke besvare denne delen av rapporteringen. Dette er i linje med hva svenske Kulturanalys har lagt seg på for Sveriges rapportering.
- 2) Alternativt kan man bruke SSBs sentraliseringsindeks for å klassifisere kommuner etter by- og landkommuner. I denne sentraliseringsindeksen klassifiseres kommunene i seks kategorier, gitt navn 1-6. Beregningen av sentralitetsindeksen er basert på reisetid til arbeidsplasser og servicefunksjoner fra alle bebodde grunnkretser. Indeksen har verdier fra 0 til 1000 som bestemmer hvilken av de seks kategoriene en kommune havner i. Dersom denne metoden benyttes, anbefaler vi at man definerer kategori 1 og 2 som urbane, og øvrige som rurale. Dette vil imidlertid gi flere feilkilder. Blant annet vil mange områder man ser på som rurale kunne bli definert som urbane, og motsatt. Det samme gjelder da også for kulturminnene i disse kommunene. Siden flere norske kommuner, som nevnt, ofte inneholder både urbane og mer landlige områder, kan dette også være tilfelle dersom man klassifiserer alle kommuner etter hva som typisk anses som by og land.
- 3) Som et siste alternativ kan man gjøre et større arbeid med å klassifisere hva som bør anses som by og land i forvaltningen og kultur- og naturarven. Deretter kan man se på tilskuddssiden og undersøke om arven som mottar tilskudd bør klassifiseres som urban eller rural. På sikt vil dette kunne inkorporeres i søknadsskjemaer hvor man som søker blir bedt om å klassifisere minnet som urbant eller ruralt. Dette anses som en ressurskrevende måte å løse rapporteringen på.

Dersom man velger å ikke gå for hovedanbefalingen, men heller går for alternativ 2 eller 3, bør rapporteringen gjøres så enhetlig som mulig på tvers av ulike ansvarsområder. Om disse alternativene velges, anbefaler vi at man lager en omforent definisjon urbane og rurale områder på kommunenivå som gjelder for alle aktørene som rapporterer inn mot indikatoren. Dersom man ønsker å gjøre disaggregeringen på et lavere nivå enn dette, anbefales det at de ulike aktørene med rapporteringsansvar samsnakker for å avgjøre hvilke områder som er hensiktsmessige å definere som by.

3.2. Vurdering av eksisterende og mulige datakilder for Riksantikvarens ansvarsområder

For Riksantikvarens ansvarsområde finnes det en rekke relevante datakilder som til sammen vil kunne benyttes i en rapportering på indikator 11.4.1. Samtidig finnes det flere ulike måter å måle indikatoren på, som vi har nevnt tidligere underkapittel 2.2.1. Vi anbefaler at man lener seg på metoden hvor man måler basert på ulike relevante aktørers utgifter, heller enn metoden hvor man ser på postene over statsbudsjettet. Da ønsker også UNESCO at man rapporterer utgiftene fordelt på ISIC-koder, oversatt til NACE i Norge. Under denne rapporteringen vil hele RAs ansvarsområde falle inn under ISIC 9102, eller, oversatt til norske forhold, NACE 91.030. Det er viktig å merke seg at Riksantikvarens rapportering ikke er en fullverdig rapportering på ISIC 9102, da denne også inneholder fire andre NACE-koder som ligger under Kulturrådets ansvarsområde (se Tabell 2-1 i kapittel 2). Også Sverige har, etter opplysninger vi har fått i samtale med myndigheten Kulturanalys, som har ansvar for å sammenstille indikatoren i Sverige, valgt å benytte seg av denne definisjonsmetoden i

rapporteringen til UNESCO. Under går vi igjennom både muligheten for å måle basert på poster i statsbudsjettet og på bakgrunn av relevante aktørers utgifter.

3.2.1. Måling basert på postene til Riksantikvaren i statsbudsjettet

En mulig fremgangsmåte er å kun hente ut overføringer til Riksantikvaren direkte fra statsbudsjettet. Disse overføringene finner vi i kapittel 1429 på Klima- og miljødepartementets budsjett, med tilhørende poster 1, 21, 22, 60, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 77 og 79, som vist i Tabell 3-1 nedenfor.

Tabell 3-1: Overføringer til Riksantikvaren i KLDs budsjett 2020.

Kap.	Post	Postens navn	Kroner
1429	1	Driftsutgifter	149 268 000
1429	21	Spesielle driftsutgifter	31 731 000
1429	22	Fleirårige prosjekt kulturminneforvaltning, kan overføres	30 371 000
1429	60	Kulturminnearbeid i kommunane	8 600 000
1429	70	Tilskot til automatisk freda og andre arkeologiske kulturminne, kan overføres	33 164 000
1429	71	Tilskot til freda kulturminne i privat eige, kulturmiljø og kulturlandskap, kan overføres	159 015 000
1429	72	Tilskot til tekniske og industrielle kulturminne, kan overføres	58 045 000
1429	73	Tilskot til bygningar og anlegg frå mellomalderen og brannsikring, kan overføres	57 575 000
1429	74	Tilskot til fartøyvern, kan overføres	63 926 000
1429	75	Tilskot til fartøyvernssenter, kan overføres	15 949 000
1429	77	Tilskot til verdiskapingsarbeid på kulturminneområde, kan overføres	8 232 000
1429	79	Tilskot til verdsarven, kan overføres	63 690 000

Vi anbefaler ikke at man velger denne metoden, hvor man beregner indikatoren ved å se på poster i statsbudsjettet. Riksantikvaren har ansvar for forvaltning av kulturarv som tildeles midler over andre departements budsjetter. Dette gjelder eksempelvis samisk kulturarv, som også mottar støtte over post 50 i kapittel 560 i Kommunal- og moderniseringsdepartementets budsjett. Man får heller ikke med rentekompensasjonsordningen for vedlikehold av stavkirker fra Barne- og familiedepartementets budsjett. Alternativet ville derfor være å hente ut flere poster i statsbudsjettet, slik som de nevnte ovenfor. Utfordringen med denne fremgangsmåten, er at midlene som settes av til forvaltning av kulturarv i andre budsjetter kan være en del av større samleposter, slik som er tilfellet for bevilgninger til samisk kulturarv. Man vil dermed uansett måtte se til andre datakilder for å få eksakte anslag på midler som faller inn under indikatoren. Dersom man likevel velger å belage seg på denne målemetoden, skal utgiftene i rapporteringen delegeres på relevante COGOF-koder.

3.2.2. Måling basert på ulike kilder for tilskudd og overføringer til kulturminner og kulturmiljø

Datakilder som er aktuelle i rapporteringen inkluderer Riksantikvarens egen statistikk over tilskudd og driftsutgifter, fylkeskommunale og kommunale regnskapstall fra KOSTRA, tilskuddsdata fra kulturminnefondet, anslag over private midler som utløses av ulike tilskuddsordninger, data fra Sametingets årsrapport og årsrapporter fra private stiftelser, organisasjoner og fond. Noen av disse kildene overlapper. I delkapitlene som følger vil vi gå gjennom hver enkelt datakilde, eventuelle overlapp mot andre, behov for bearbeiding og målefeil.

Vi foreslår at Riksantikvarens del av indikatoren måles ved hjelp av følgende kilder:

- Riksantikvarens tilskuddsstatistikk
- Riksantikvarens driftsutgifter
- Tilskuddsstatistikk og driftsutgifter til kulturminnefondet
- Sametingets utgifter i forbindelse med kulturminneforvaltning og bygningsvern
- Fylkeskommunenes netto driftsutgifter i forbindelse med kulturminneforvaltning
- Kommunenes netto driftsutgifter i forbindelse med kulturminneforvaltning
- Private midler som utløses av tilskuddsordninger
- Organisasjoner og stiftelser som gir midler til kulturarv. Kulturminnefondet har identifisert elleve slike initiativer
- Fylkeskommunenes og kommunenes inntekter fra private i KOSTRA

Rapportering på Riksantikvarens utgifter

Vi foreslår at Riksantikvaren tar utgangspunkt i driftsutgifter fra sin årsrapport og egen tilskuddsstatistikk når de skal rapportere på sin del av indikatoren.

Når det gjelder førstnevnte, foreslår vi at dette hentes fra Riksantikvarens årsrapport fordi tildelingen fra statsbudsjettet her er sammenstilt med hvor stor andel av midlene som faktisk er brukt. Rapporteringen vil da bli i tråd med ønsket om å rapportere faktiske utgifter til kulturarv, heller enn budsjettpostene 01-29 i Statsbudsjettet.

Tabell 3-2: Riksantikvarens regnskap for 2019. Oppgitt i 1000 kr. Kilde: Riksantikvaren (2020).

Regnskap 2019	
Driftsutgifter	227 726
Utnyttelsesgrad post 01-29	90 %

Når det gjelder Riksantikvarens egen tilskuddsstatistikk, forteller Riksantikvaren at de ikke har all informasjon om tilskuddsmottakerne for samtlige ordninger sammenstilt i en database og at det vil være ressurskrevende å sammenstille denne dataen. Vi mener likevel at det vil være hensiktsmessig om denne dataen samles, fordi det vil gjøre det mulig å sammenstille hvor stor andel av de totale tilskuddsmidlene som bevilges private aktører, og som vi legger til grunn at utløser private utgifter til bevaring av kulturarv. En slik sammenstilling vil også bidra til å redusere omfanget av dobbelttelling når Riksantikvarens utgifter skal kombineres med statistikk fra andre kilder, som Sametingets utgifter til kulturarv.

Både Sametinget, fylkeskommuner og kommuner kan være mottakere av tilskudd fra Riksantikvaren, i tillegg til at de har egne ordninger og andre utgifter i forbindelse med forvaltning av kulturarv. Dette overlappet må korrigeres for i rapporteringen på indikatoren. Vi foreslår at man sorterer ut midlene til Sametinget, og heller henter disse fra Sametingets årsrapport slik at også andre av Sametingets midler kan tas med uten fare for overlapp. Når det gjelder overlappet mot KOSTRA, foreslår vi at dette tas ut fra KOSTRA, slik at midler som deles ut fra Riksantikvaren til kommunene kan registreres som statlige midler, og for å unngå feilrapportering.

Rapportering fra KOSTRA

Kommunene og fylkeskommunene rapporterer ressursinnsats, prioriteringer og måloppnåelse innenfor ulike funksjons- eller tjenesteområder til SSB i et system kalt KOSTRA, kommune-stat-rapportering. Områdene spenner over et bredt spekter og dekker alt fra opplæring, til helse og klima og miljø. Kommunene og fylkeskommunenes utgifter i forbindelse med kulturarvforvaltning dekkes inn i henholdsvis funksjon 365 og 750 «kulturminneforvaltning». Funksjonene er delt inn i ulike arter, eller utgifts- og inntektskategorier.

KOSTRA-tallene må ikke hentes ut ukritisk. Som nevnt er det ulike utgiftskategorier og kategorien må velges med omhu. Kommunenes ressursbruk måles vanligvis som brutto driftsutgifter uten avskrivninger (Vista analyse, 2013). Vi foreslår at man henter ut netto driftsutgifter fra KOSTRA, da man på den måten vil unngå overlapp med andre inntekter som kommunen får fra statlige og andre aktører, som Riksantikvarens tilskuddsordninger.

Eventuelle tilskudd fra Riksantikvaren rapporteres under inntektsarten «AGD49: overføringsinntekter uten krav til motytelse», som blant annet omfatter rammetilskudd og andre statlige overføringer. Vi foreslår at man trekker fra AGD49 i sin helhet i rapporteringen av indikatoren. Dette er fordi disse midlene prioriteres og bevilges fra statlig hold, og derfor også bør høre til under den statlige delen av rapporteringen på indikatoren. Altså vil disse midlene heller fremkomme i Riksantikvarens regnskaper.

Vi kommer heller ikke utenom at det er feilkilder i kommunene og fylkeskommunenes rapportering i KOSTRA. Ifølge Vista-rapporten hender det at kommunene rapporterer utgifter under andre arter, og graden av feilrapportering er ofte større dess nyere funksjonen er. Det kan ta tid før kommunene gjør seg kjent med og begynner å ta i bruk riktige funksjoner. Kommunene og fylkeskommunene har imidlertid rapportert på kulturminneforvaltning siden 2001 i KOSTRA, noe som taler for at de bør ha hatt god tid på å gjøre seg kjent med postene. I statistikken fra 2019 er det 180 kommuner som står oppført med netto driftsutgifter til kulturminneforvaltning lik null. Vi kan ikke vite sikkert om det skyldes at kommunene ikke har hatt utgifter til kulturminneforvaltning, eller om de har rapportert sine utgifter under andre funksjoner. Med unntak av Oslo står alle fylkeskommuner oppført med netto driftsutgifter større enn null i same periode. Når man bruker KOSTRA som input i indikatoren er det derfor viktig å være oppmerksom på at endringer i indikatoren kan skyldes at flere kommuner og fylkeskommuner over tid tar i bruk riktig funksjon i KOSTRA-rapporteringen. Det kan derfor være hensiktsmessig å gjøre kommunene og fylkeskommunene oppmerksomme på funksjonen, slik at man ikke får målefeil ved at det ser ut som at utgiftene til kulturminner øker, når det i realiteten dreier seg om at flere er blitt kjent med funksjonen.

Fylkeskommunene og kommunenes utgifter til kulturminneforvaltning i 2019 fra KOSTRA er vist i Tabell 3-3 nedenfor. Dersom Riksantikvaren ønsker å skille utgiftene på urbant eller ruralt nivå på bakgrunn av sentraliseringsindeksen til SSB, som omtalt i delkapittel 3.1, må tilsvarende tall hentes ut på kommunenivå.

Tabell 3-3: Fylkeskommunal og kommunal rapportering på henholdsvis funksjon 750 og 375 kulturminneforvaltning i 2019. Oppgitt i 1000 kroner. Kilde: SSB tabell 12368 og 12367.

Art		Fylkeskommunen	Kommunene
AGD2	Netto driftsutgifter på funksjon/tjenesteområde	276 425	118480

Rapportering fra Sametinget

I Sametingets årsmelding finnes det et eget kapittel om kulturminnevern, her kan man hente ut regnskapstall i forbindelse med forvaltning av samiske kulturminner og bygningsvern. Ettersom vi foreslår at Riksantikvaren sorterer ut midler til Sametinget i egen statistikk, kan beløpene fra årsmeldingen gå direkte inn i rapporteringen på indikatoren.

Tabell 3-4: Sametingets regnskap for innsatsområde kulturminnevern for 2019. Oppgitt i 1000 kr. Kilde: Sametinget (2020).

Regnskap 2019	
Forvaltning av kulturminner	3 040
Bygningsvern	6 041
Sum	9 081

Rapportering fra Kulturminnefondet

Riksantikvaren er ikke alene om å gi tilskudd til bevaring av kulturarv, det gjør også Kulturminnefondet. Kulturminnefondet er et statlig fond som, i likhet med Riksantikvaren, er underlagt Klima- og miljødepartementet. Fondet har en tilskuddsordning spesielt rettet mot private eiere av kulturminner. Disse midlene må også inkluderes som statlige utgifter til kulturarv og kan hentes fra fondets årsrapport der de gjengir tilsagnstatistikk. I årsrapporten rapporterer Kulturminnefondet dessuten egne driftsutgifter som må hentes ut og medregnes i indikatoren.

Tabell 3-5: Kulturminnefondets regnskap for 2019. Oppgitt i 1000 kr. Kilde: Kulturminnefondet (2020).

Regnskap 2019	
Tilsagnsbeløp	108 244
Driftskostnader	20 876
Sum	129 120

Private utgifter til kulturarv

Ifølge Riksantikvaren (2019) finnes det om lag 3 400 bygninger med verneverdig status i privat eie i Norge. I tillegg kommer andre gjenstander og kulturlandskap. Eierne av denne kulturarven bruker ressurser, både i form av tid og penger, på vedlikehold, bevaring og vern av disse. Det vil være utfordrende å få et fullstendig bilde av de private aktørenes utgifter. Men tilskuddsordningene i Norge rettet mot private aktører favner bredt og hver enkelt ordnings regelverk kan gi oss en pekepinn. Generelt dekker ikke tilskuddsordningene den fullstendige prosjektkostnaden. I Kulturminnefondets tilfelle må aktørene stille med en egenandel på minimum 30 prosent av kostnaden. Andelen kan være ulik for øvrige tilskuddsordninger. En undersøkelse av kulturminnefondets samfunnsnytte viser at én krone i tilskudd fra Kulturminnefondet i snitt utløser 3,5 kroner i privat innsats (Menon Economics, 2017). Tilsvarende studier er ikke gjennomført for alle tilskuddsordninger. Vi foreslår derfor at de private utgiftene i forbindelse med kulturarv anslås på bakgrunn av de enkelte tilskuddsordningenes regelverk for egenandel.

Det finnes også private fond, stiftelser og organisasjoner som gir støtte til bevaring av kulturarv. Kulturminnefondet (u.å.) har identifisert elleve slike initiativer. Vi har funnet tre av organisasjonenes utgifter til bevaring av kulturarv i deres årsrapporter. For enkelte av aktørene, for eksempel Norges Vel er det fare for målefeil dersom tallene i årsrapporten går direkte inn i indikatoren. Norges Vel har tre legater, ett til landbruk, ett til utdanning og ett til kulturminnebevaring. I årsrapporten rapporteres totalbeløpet satt av til alle tre legater. Det er også fare for dobbelttelling i noe av denne dataen. Norsk Kulturarv har en tilskuddsordning kalt «Ta et tak»-aksjonen hvor midlene settes av til prosjekter som kan hindre forfall av våningshus og driftsbygninger. Samtidig mottar Norsk Kulturarv støtte fra UNI som også rapporterer på bevilgninger til vern av bygg, innbo og fartøy i sin årsrapport. Kanskje er det nødvendig med direkte henvendelser til disse aktørene dersom man skal unngå målefeil og dobbelttelling når midlene inkluderes i indikatoren. Listen over organisasjoner er nødvendigvis heller ikke uttømmende. Det bør gjøres et grundig arbeid for å samle inn flest mulig relevante aktører før rapporteringen begynner, slik at man unngår variasjoner i indikatoren som skyldes at nye aktører oppdages fra år til år.

Ifølge UNESCOs definisjon av private utgifter skal også inngangspenger til ulike severdigheter, som regnes som en del av kulturarven, inkluderes i rapporteringen. Som andre private utgifter er også denne delen av indikatoren vanskelig å få en fullverdig oversikt over. Det skyldes at vi ikke har en oversikt over all kulturarv som er åpen for allmenheten mot betaling. Fra KOSTRA-regnskapet kan vi imidlertid få et bilde av de private utgiftene til

kulturminner som er i kommunalt eller fylkeskommunalt eierskap, altså kommunale eller fylkeskommunale inntekter fra private aktører. Disse inntektene finner vi i inntekts-artene A600, AGD34, aAD770 og A890 i funksjonen «*kulturminneforvaltning*» i KOSTRA, illustrert i Tabell 3-6. Vi foreslår at inntektsartene hentes ut og rapporteres som en del av de private utgiftene til kulturarv.

Tabell 3-6: Fylkeskommunal og kommunal rapportering på henholdsvis funksjon 750 og 375 kulturminneforvaltning art A600, AGD34, AD770 og A890 i 2019. Inntekter fra private aktører. Oppgitt i 1000 kroner. Kilde: SSB tabell 12368 og 12367.

Art		Fylkeskommune	Kommune
A600	Brukerbetaling for kommunale tjenester	4 008	0
AGD34	Andre salgs- og leieinntekter	41 173	3 830
AD770	Refusjon fra andre (private) (D)	28 455	1 166
A890	Overføringer fra andre (private)	1 120	121

Sammenstilling av relevante kilder

I tabell 3-7 på neste side har vi sammenfattet de relevante kildene til rapporteringen på indikatoren for det som inngår i Riksantikvarens ansvarsområde av indikator 11.4.1, og hvordan dataen må behandles for at de skal fungere sammen.

Tabell 3-7: Sammenstilling av relevante datakilder

	Nivå	Datakilde	Innhentes fra	Behov for bearbeiding
Offentlige midler	Statlig nivå	Riksantikvarens tilskuddsstatistikk	Riksantikvaren må gjøre et arbeid for å sammenfatte informasjon om tilskuddsmottakere på tvers av sine ordninger, sortert på private aktører, sametinget, og kommune og fylkeskommune	Før dataen kan kombineres med annen statistikk må tilskudd til Sametinget sorters ut
	Statlig nivå	Riksantikvarens driftsutgifter	Riksantikvarens årsrapport	Ingen
	Statlig nivå	Tilskuddsstatistikk og driftsutgifter til kulturminnefondet	Kulturminnefondets årsrapport	Ingen
	Statlig nivå	Sametingets utgifter i forbindelse med kulturminneforvaltning og bygningsvern	Sametingets årsrapport	Ingen
	Regionalt nivå	Fylkeskommunenes netto driftsutgifter i forbindelse med kulturminneforvaltning	SSB tabell 12368 funksjon 750 «kulturminneforvaltning» art AGD2 netto driftsutgifter på funksjonen	Ingen
	Lokalt nivå	Kommunenes netto driftsutgifter i forbindelse med kulturminneforvaltning	SSB tabell 12367 funksjon 365 «kulturminneforvaltning» art AGD2 netto driftsutgifter på funksjonen	Ingen
Private midler	Private midler	Private midler som utløses av tilskuddsordninger	Tilskuddsordningenes regelverk	Ulike tilskuddsordninger har ulike regelverk for hvor stor andel av prosjektkostnaden som dekkes. Kravet til egenandel kan gi en indikasjon på private midler benyttet til kulturarv
	Private midler	Organisasjoner og stiftelser som gir midler til kulturarv. Kulturminnefondet har identifisert elleve slike initiativer	Et utvalg av de elleve initiativene rapporterer på bruken av midler til kulturminneforvaltningen i sine årsrapporter, herunder Norges Vel, Sparebankstiftelsen, Stiftelsen UNI. Eckbos legat publiserer oversikter over tilskuddsmottakere og tildelt beløp på sine hjemmesider	Målefeil kan forekomme ettersom noen aktører rapporterer totalbeløp på flere ulike ordninger i sine rapporter. Dobbelttellinger kan forekomme fordi noen organisasjoner mottar tilskudd av andre organisasjoner i samme gruppe. Direktehenvendelser til organisasjonene med forespørsel om tilskuddsstatistikken kan være hensiktsmessige i stedet for innsamling av statistikk fra årsrapporter
	Private midler	Fylkeskommunenes og kommunenes inntekter fra private i KOSTRA	SSB tabell 12367 og 12368 funksjon 365 og 750 «kulturminneforvaltning» art a600, agd34, ad770, a890	Ingen

3.2.3. Potensielle utfordringer ved rapportering på indikatoren

Vårt forslag til måling av indikatoren skal sikre at det ikke dobbelttelles på tvers av de ulike forvaltningsnivåene og at det ikke er overlapp mellom de ulike ansvarsområdene for hele indikator 11.4.1. Det er likevel noen utfordringer i rapportering og kommunikasjon av indikatoren man bør være bevisst.

Metoden og datagrunnlaget vi foreslår at Riksantikvaren bruker i rapporteringen er ikke uten fallgruver. Som vi har vært inne på er det fare for dobbelttelling som gjør at indikatorene fremstår større enn hva den i realiteten er. Til dels kan man korrigere for slike overlapp, eksempelvis foreslår vi en fremgangsmåte som justerer for overlappet mellom lokale og kommunale utgifter og tilskudd fra Riksantikvaren. I andre tilfeller er det vanskelig å måle indikatoren fordi vi har begrenset informasjon. Vi vet for eksempel ikke om kommunene og fylkeskommunene bruker inntekter fra kulturminneforvaltningen, gjennom for eksempel inngangspenger og utleie, mv., til å bevare kulturminner eller om de settes av til andre formål som ikke handler om kulturminner, og i hvilket år midlene i så fall brukes. Her står kommunene fritt til å overføre midler internt i driftsbudsjettet. Det er derfor fare for, som vi også har nevnt tidligere, at samme midler både går inn i indikatoren både som en privat og en offentlig utgift, enten innad i samme rapporteringsperiode, eller mellom ulike perioder.

Videre kan målefeil gjøre at indikatoren fremstår større eller mindre enn den egentlig er. (Fylkes)kommunen rapporterer utgifter til kulturminneforvaltning i et omfattende system med en rekke ulike kategorier. Føringer på gal konto kan gi utslag på indikatoren som ikke gjenspeiler faktisk endring i ressursbruk til formålet.

I tillegg er det fare for at noen av postene inneholder flere ting enn det som skal rapporteres på i indikatoren. Dette kan for eksempel være tilfelle for private organisasjoner som gir tilskudd til ulike formål, hvor kulturminner rapporteres i poster sammen med andre formål som ikke relaterer til målingen av indikator 11.4.1.

Det blir også viktig at de ulike aktørene som berøres av indikatoren samsnakker om spesifikke ansvarsområder og avgrensninger. Disse grensene må settes tydelig, slik at man unngår dobbelttelling av indikatoren, eller at deler av indikatoren ikke medregnes fordi en aktør tror at en annen har ansvar for den.

4. Referanser

- Belstat. (2020). *Goal 11: Make cities and human settlements inclusive, safe, resilient and sustainable*. Hentet fra Webområde for National Statistical Committee of the Republic of Belarus: <http://www.belstat.gov.by/en/ofitsialnaya-statistika/sustainable-development-goals/national-list-of-sdg-indicators/Goal-11/>
- Centraal Bureau voor de Statistiek . (2018). *The SDGs: the situation for the Netherlands*. Hentet fra <https://www.cbs.nl/en-gb/publication/2018/10/the-sdgs-the-situation-for-the-netherlands>
- Centraal Bureau voor de Statistiek. (2020, 09 2). *Meten van SDGs: een eerste beeld voor Nederland*. Hentet fra Webområde for CBS: <https://www.cbs.nl/nl-nl/publicatie/2016/44/meten-van-sdgs-een-eerste-beeld-voor-nederland>
- Eurostat. (2018). *Guide to Eurostat culture statistics*. Brussel: Eurostat.
- FN. (2000). *Statistical papers, series M no. 84*. New York: United Nations. Hentet fra <https://www.imf.org/external/pubs/ft/gfs/manual/pdf/ch6ann.pdf>
- Frydenberg, H. (2019). *Kartlegging av statistikk i kulturavsektoren - Resultat og oppfølging etter seminar om statistikk i kulturavsektoren 21.-22. oktober 2019*. Oslo: SSB.
- Klima- og miljødepartementet. (2020). Meld. St. 16 (2019-2020): Nye mål i kulturmiljøpolitikken - Engasjement, bærekraft og mangfold. Oslo: Klima- og miljødepartementet.
- Kommunal- og Moderniseringsdepartementet. (2019). *Regnskapsrapporteringen i KOSTRA - Veiledning Regnskapsåret 2020*. Oslo: Kommunal- og moderinsreringsdepartementet.
- Kulturminnefondet. (2020). *Kulturminnefondets årsrapport 2019*. Hentet fra https://kulturminnefondet.no/wp-content/uploads/2020/05/A%CC%8Arsrapport.nett_.2.pdf
- Kulturminnefondet. (u.å.). *Andre tilskuddsordninger*. Hentet fra <https://kulturminnefondet.no/soknad/andre-tilskuddsordninger/#1470294333151-6489f311-889c>
- Menon Economics . (2017). *Kulturminnefondets samfunnsnytte* . Menon-publikasjon 42/2017.
- Nørgaard, E., Rognerud, L., & Storrud, A. (2018). *Indikatorer til FNs Bærekraftsmål*. Oslo: SSB.
- Office for National Statistics. (2019, 6 5). *Indicator 11.4.1*. Hentet fra Office for National Statistics webområde for bærekraftsmålene: sdgdata.gov.uk/11-4-1/
- Pedersen, S., Engebretsen, L., & Gierløff, C. W. (2019). *Nullpungsmåling av overføring av myndighet fra riksantikvaren til fylkeskommunene*. Oslo: Menon Economics.
- Petti, L., Trillo, C., & Makore, B. M. (2020, Januar 27). *Cultural Heritage and Sustainable Development. Sustainability*.
- Riksantikvare. (2020). *Riksantikvarens årsrapport 2019*. Hentet fra <https://www.riksantikvaren.no/wp-content/uploads/2020/04/Riksantikvarens-%C3%A5rsrapport-2019.pdf>
- Riksantikvaren . (2019). *Freda bygninger i privat eie*. Hentet fra <https://www.riksantikvaren.no/prosjekter/bevaringsprogramma/freda-bygninger-i-privat-eie/>

- Sametinget. (2020). *Sametingets årsmelding 2019*. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/contentassets/d3e040da86024e848a042849b8069fa1/arsmelding-2019-sametinget.pdf>
- SSB. (2006, 10 24). *COFOG-klassifikasjon av offentlig*. Hentet fra https://www.ssb.no/a/publikasjoner/pdf/nos_d364/nos_d364.pdf
- STATEC. (2018). *Développement durable: découvrez les indicateurs nationaux*. Hentet fra Webområde for Le Portail des Statistiques Grand-Duché de Luxembourg: <https://statistiques.public.lu/fr/actualites/territoire/environnement/2018/09/20180927/index.html>
- Statistics Lithuania. (2020). *National Sustainable Development Indicators*. Hentet fra Webområde for Official Statistics Portal for Statistics Lithuania: https://osp.stat.gov.lt/en_GB/nacionaliniai-darnaus-vystymosi-rodikliai
- Statistics, U. I. (2020). *INSTRUCTION MANUAL - 2020 Questionnaire on Expenditure on Cultural and Natural Heritage (SDG Indicator 11.4.1)*. Montreal: UIS.
- Statistik Austria. (2020, 5). *Monitoring der UN Agenda 2030*. Hentet fra Webområde for Statistik Austria: http://www.statistik.at/web_de/statistiken/internationales/agenda2030_sustainable_development_goals/un-agenda2030_monitoring/index.html#index3 (tabeller på hver SDG på tysk)
- Statistisches Bundesamt. (2019). *Indikator 11.4.1*. Hentet fra Statistisches Bundesamts webområde for bærekraftsmålene: <http://sdg-indikatoren.de/11-4-1/>
- Statistiska Centralbyrån. (2019, 10 1). *Indikatorer för hållbar utveckling*. Hentet fra <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/miljo/miljoekonomi-och-hallbar-utveckling/indikatorer-for-hallbar-utveckling/>
- Statistiska Centralbyrån. (2020, 09 2). *Detaljerad indikatorlista Agenda 2030*. Hentet fra Webområde for Statistiska Centralbyrån: https://www.scb.se/contentassets/832cbb94580540249f7ae28637f39811/bilaga-1_detaljerad.pdf
- Turkey's Sustainable Development Goals 2nd VNR 2019*. (u.d.). Hentet fra https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/23862Turkey_VNR_110719.pdf
- UN Habitat. (2017). *New Urban Agenda*. Quito: United Nations Conference on housing and Sustainable Urban Development (Habitat III).
- Unesco Institute for Statistics. (2020). *2020 eustionnaire on expenditure on cultural and natural heritage (SDG Indiator 11.4.1)*. Montreal: UIS.
- Unesco Institute for Statistics, UNESCO. (2009). *2009 Unesco Framework for Cultural Statistics*. Montreal: UIS/UNESCO.
- Vista analyse. (2013). *Analyse av utgiftsbehovet i kommunal landbruksforvaltning*.

Vedlegg

Vedlegg 1: UNESCOs definisjoner av indikatoren (på engelsk)

Definisjon 1: Type arv

Kulturarv: *includes artefacts, monuments, a group of buildings and sites, museums that have a diversity of values including symbolic, historic, artistic, aesthetic, ethnological or anthropological, scientific and social significance. It includes tangible heritage (movable, immobile and underwater), intangible cultural heritage (ICH) embedded into cultural, and natural heritage artefacts, sites or monuments. The definition excludes ICH related to other cultural domains such as festivals, celebration etc. It covers industrial heritage and cave paintings.*

Naturarv: *refers to natural features, geological and physiographical formations and delineated areas that constitute the habitat of threatened species of animals and plants and natural sites of value from the point of view of science, conservation or natural beauty. It includes private and publically protected natural areas, zoos, aquaria and botanical gardens, natural habitat, marine ecosystems, sanctuaries, reservoirs etc.*

Definisjon 2: Type aktivitet

Konservering av kulturarv: *refers to the measures taken to extend the life of cultural heritage while strengthening transmission of its significant heritage messages and values. In the domain of cultural property, the aim of conservation is to maintain the physical and cultural characteristics of the object to ensure that its value is not diminished and that it will outlive our limited time span.*

Konservering av naturarv: *refers to the protection, care, management and maintenance of ecosystems, habitats, wildlife species and populations, within or outside of their natural environments, in order to safeguard the natural conditions for their long-term permanence.*

Bevaring: The aim of preservation is to obviate damage liable to be caused by environmental or accidental factors, which pose a threat in the immediate surroundings of the object to be conserved. Accordingly, preventive methods and measures are not usually applied directly but are designed to control the microclimatic conditions of the environment with the aim of eradicating harmful agents or elements, which may have a temporary or permanent influence on the deterioration of the object.

Beskyttelse: is the act or process of applying measures designed to affect the physical condition of a property by defending or guarding it from deterioration, loss or attack, or to cover or shield the property from danger or injury. In the case of buildings and structures, such treatment is generally of a temporary nature and anticipates future historic preservation treatment; in the case of archaeological sites, the protective measure may be temporary or permanent.

Definisjon 3: Utgifter til natur- og kulturarv

Offentlige utgifter til kulturarv: refers to spending on heritage incurred by public funds. Public funds are state, regional and local government bodies (adapted from the OECD glossary). Expenditure that is not directly related to cultural and natural heritage is, in principle, not included. Public expenditure in the preservation, protection and conservation of national cultural and/or natural heritage covers **direct expenditure (including subsidies), transfers and indirect public expenditures including tax incentives.**

Direkte offentlige utgifter: includes subsidies, grants and awards. Direct expenditure comprises generally spent on personnel, goods and services, capital investment and other heritage activities.

Overføringer: a transaction in which one institutional unit provides a good, service, or asset to another unit without receiving from the latter any good, service or asset in return as a direct counterpart (IMF, 2014).

Netto overføringer mellom myndigheter: net transfers of funds designated for heritage activities from one level of government to another.

Indirekte offentlige utgifter: include tax incentives– reduction of taxable income that arises due to several of heritage expenses incurred by a taxpayer.

Definisjon 4: Ulike myndighetsnivåer

Nasjonalt nivå: consists of the institutional units of central government and non-market institutions controlled by a central government. Central government expends their authority over the entire territory of country. It is responsible for providing heritage services for the benefit of the community as a whole but it may also make transfers to other institutional units and levels of government.

Regionalt nivå: a sub-division of government, which shares political, fiscal and economic powers with a central government. In a federal government, the regional level is represented by a state government. In unitary states, regional government is known as a provincial government. This level of government consists of institutional units that have some of the functions of government at a level below that of the central government and above the local level. A regional government usually has a fiscal authority to raise taxes within its territory and has the ability to spend at least some of its income according to its own policies, and appoint or elect its own officers.

If a regional unit is fully dependent on funds from the central government and a central government determines those funds, expenditure at the regional level should be treated as a part of the central government for statistical purposes.

Kommunenivå: is a public administration that exists at the lowest administration level within government state such as municipality of district. Local level refers to local government units, which consist of local government institutional units and non-market institutions controlled at the local level. A local government often has the fiscal authority to raise taxes within its territory and should have the ability to spend at least some of its income according to its own policies, and appoint or elect its own officers.

Totale offentlige utgifter til kultur- og naturarv: is consolidated expenditure on heritage made by national/federal, regional/state/provincial and local governments.

Definisjon 6: Private utgifter til kultur- og naturarv

Private heritage expenditure refers to the privately-funded preservation, protection and conservation of national cultural and/or natural heritage and includes, but is not limited to: donations in kind, private non-profit donations and sponsorships. Private funding includes donations by individual and legal entities, donations by bilateral and multilateral funds such as Official Development Aid, income from admissions/selling services and goods to individuals and legal entities, and corporate sponsorship. Private funding may include national or international sources as described below: Donations refer to cash and gifts in kind given by a physical or legal entity.

Donations can be in the form of cash and in kind donations. Cash donations refer to gifted money, payment checks or other monetary equivalents. Gifts in kind refer to donations in goods, services or other items such as supplies. Donations can be conditional or unconditional. Conditional donations are limited by conditions imposed by the donor. Unconditional donations refer to a gift, which has no concrete purpose, given to an organization or institution to help them realise their mission.

National sources

- Donations by individuals refer to cash and in kind donations given by an individual or physical person.
- Donations by legal entity refer to any cash or in kind contributions given as a gift by a legal entity (corporation, enterprise, etc.). This kind of donation is also known as a corporate philanthropy or charitable giving to an organization or institution.
- Corporate sponsorships refer to financial or in kind contributions by the business sector in exchange for benefits in the form of advertising, reputation, promotion, etc. Corporate sponsorships represent some kind of marketing in which a corporation pays in exchange for marketing benefits.
- Income from admissions/membership fees/selling services and goods refers to the amount of money received from entry sales through households or membership fees or selling services and goods to households or legal entities.

International sources

- Official Development Aid refers to the flows of official financing given with the objective to promote economic development and welfare in developing countries and are concessional in character with a grant element of at least 25% (using a fixed 10% rate of discount). By convention, ODA flows comprise contributions by donor government agencies at all levels to developing countries ("bilateral ODA") and to multilateral institutions. ODA receipts comprise disbursements by bilateral donors and multilateral institutions. Lending by export credit agencies with the pure purpose of export promotion is excluded (OECD, 2003).
- Donations by bilateral and multilateral sources refer to any cash and in kind contributions given to another organization as a gift by a bilateral party (foreign state) or multilateral party (international body, organization, etc.). It can be in the form of development assistance, official development aid or private international/foreign donation. A private bilateral/multilateral donation is financial aid given by a private foundation from a foreign country or private foundations from several foreign countries.

Definisjon 5: Totale utgifter til kultur- og naturarv

Totale utgifter til kultur- og naturarv: refers to private and public spending on the conservation, protection and preservation of heritage. Total expenditure comprises public and private expenditure for natural and cultural heritage. **Using the ISIC Rev. 4 classification, total heritage expenditure covers public and private expenditure for library and archives activities, museum activities, operation of historical sites and buildings, resources invested in botanical and zoological gardens and nature reserve activities.**

Vedlegg 2: Workshop og deltakere

I forbindelse med arbeidet med denne indikatoren ble det gjennomført en workshop med aktuelle interessenter. I denne involveringen av aktører var vi spesielt ute etter om vår tolkning og vurdering av indikatoren opplevdes som relevant for hva man var ute etter å måle, og om den ble oppfattet som tilgjengelig og pålitelig, at ambisjonsnivået er overkommelig, og at man har tatt frem datakilder som passer med indikatoren.

Workshop ble gjennomført med relevante aktører 4. september 2020, og det var avsatt tre timer til gjennomføringen. I workshopen ble interessentene presentert arbeidet, med mulighet for å diskutere og kommentere underveis. Diskusjonspunktene dreiet seg rundt:

- Premisset for bruk av indikatoren som mål på bærekraft
- Ansvarsfordelingen mellom ulike aktører
- Ulike typer av midler som omfattes av indikatoren
- Hvordan man kan sørge for at det rapporteres på alle delene som FN ønsker
- Hvilke rapporteringsnivå man kan og bør disaggregere på
- Hvilke datakilder som bør tas i bruk
- Hvorvidt nye datakilder bør tas frem
- Hva som bør ligge i privat finansiering

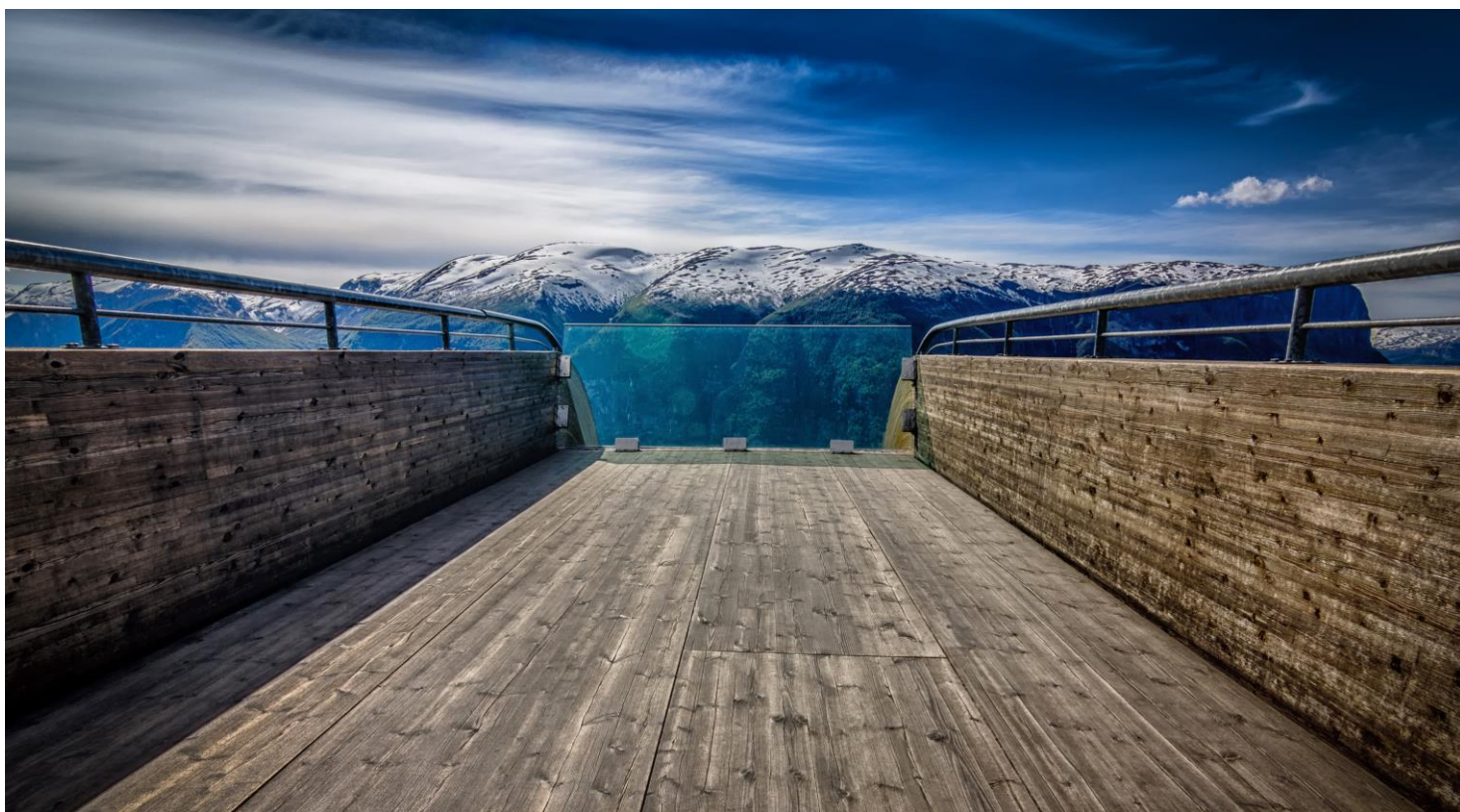
Deltakende på workshopen var:

- **Riksantikvaren** v/ Vegard Berggård og Sissel Carlstrøm
- **Norsk Kulturvernforbund** v / Jan Solberg
- **Innlandet Fylke** v/ Torill Skillingsaas Nygård
- **Vestland Fylke** v/ Inger Lena Gåsemyr
- **SSB** v/ Kristine Grimsrud og Hilde Frydenberg
- **Miljødirektoratet** v/ Lucrezia Gorini og Eva Hauge Fontaine
- **Menon** v/ Ellen B. Hveem, Caroline W. Gierløff, Maria Rød og Maja O. Albertsen

Kulturrådet var invitert, men var forhindret fra å delta.

Klima- og miljødepartementet var invitert, men var forhindret fra å delta.

I etterkant av workshopen ble det også holdt en høringsrunde, hvor notat fra workshopen og videre arbeid ble sendt ut til relevante aktører for gjennomlesing. Det ble her mulighet for å kommentere på forslag til både arbeidsdeling og relevante datakilder.

Menon Economics analyserer økonomiske problemstillinger og gir råd til bedrifter, organisasjoner og myndigheter.

Vi er et medarbeidereiet konsultentselskap som opererer i grenseflatene mellom økonomi, politikk og marked.

Menon kombinerer samfunns- og bedriftsøkonomisk kompetanse innenfor fagfelt som samfunnsøkonomisk lønnsomhet, verdsetting, nærings- og konkurranseøkonomi, strategi, finans og organisasjonsdesign. Vi benytter forskningsbaserte metoder i våre analyser og jobber tett med ledende akademiske miljøer innenfor de fleste fagfelt. Alle offentlige rapporter fra Menon er tilgjengelige på vår hjemmeside www.menon.no.

+47 909 90 102 | post@menon.no | Sørkedalsveien 10 B, 0369 Oslo | menon.no